

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2006

Veronika Beranová

J I H O Č E S K Á U N I V E R Z I T A

Z e m ě d ě l s k á f a k u l t a

České Budějovice

katedra účetnictví a financí

Studijní program: B 6028 Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Daňová zvýhodnění fyzických osob v oblasti kapitálového pojištění

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Hana HLAVÁČKOVÁ

Autor bakalářské práce:

Veronika BERANOVÁ

2006

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zemědělská fakulta

Katedra: účetnictví a financí

Akademický rok: 2004/2005

1 ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: Veronika BERANOVÁ

Studijní program: B 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Název tématu: Daňová zvýhodnění fyzických osob v oblasti kapitálového pojištění
(Tax advantage of a natural person in the area of the capital insurance)

Zásady pro vypracování:

(v zásadách pro vypracování uveďte cíl práce a metodický postup)

Cíl práce: Analýza dosavadního vývoje kapitálových pojištění a posouzení daňových výhod, které tato pojištění provázejí

Osnova:

1. Charakteristika daně z příjmů FO
2. Vymezení jednotlivých kapitálových pojištění
3. Daňová zvýhodnění v oblasti kapitálových pojištění
4. Praktické příklady daňových úlev účastníka penzijního a životního pojištění

Rozsah grafických prací:

Rozsah průvodní zprávy:

Seznam odborné literatury:

Marková, H.: Daňové zákony. GRADA 2004

Vančurová, A.: Daňový systém. VOX 2004

Duben, R.: Ekonomika veřejného sektoru. VŠE Praha 2001

Ducháčková, E.: Pojištění a pojišťovnictví. VŠE Praha 2000

Vostatek, J.: Soukromé a sociální pojištění. ASPI 2002

Kol. autorů: Životní pojištění, GRADA 2004

Šulc, J.: Penzijní připojištění, GRADA 2004

Cípra, T.: Zajištění a přenos rizik v pojišťovnictví. GRADA 2004

Čejková, V.: Pojistný trh. Praha: GRADA 2003

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Hana Hlaváčková

Konzultant:

Datum zadání bakalářské práce:

Termín odevzdání bakalářské práce:

L.S.

prof. Ing. František Střeleček, CSc.

doc. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Daňová zvýhodnění fyzických osob v oblasti kapitálového pojištění“ vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu literatury.

V Českých Budějovicích dne 21. dubna 2006

.....

Děkuji tímto Ing. Haně Hlaváčkové za pomoc a odborné vedení při zpracování této bakalářské práce.

Abstract

By the agreement with the head of my thesis I have chosen “Tax advantage of a natural person in the area of the capital insurance” as the topic of my thesis. There are several reasons why I have decided for this topic. In these present unstable days everyone wants to provide for a family, obtain proper habitation to prevent privation of his / her family in case of an unpredictable event. All these options protect people, at least from the financial point of view, from various risks and they combine the idea of safety and saving in a unique way.

Tax relieves together with other characteristics of individual types of saving are analysed in the theoretical part. Impact of individual types of saving is illustrated by particular examples.

The aim of my thesis was to compare the tax impacts of these forms of capital protection. It is more advantageous, in respect of relatively considerable fiscal saving for a taxpayer to pay pension insurance, life insurance or include credit interests from structural saving in the basis of the tax as a deductible item the to pay it on taxes this money is bound for longer period of time.

Key words: the tax; the capital insurance; the tax impact; pension insurance; life insurance; structural saving

OBSAH

OBSAH	1
--------------------	----------

1	ÚVOD	3
2	METODIKA	5
3	DAŇ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB.....	9
4	PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ A DAŇOVÁ ZVÝHODNĚNÍ	12
4.1	PRÁVNÍ ÚPRAVA PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ SE STÁTNÍM PŘÍSPĚVKEM	12
4.1.1	<i>Účastník penzijního připojištění.....</i>	<i>12</i>
4.1.2	<i>Smlouva o penzijním připojištění</i>	<i>12</i>
4.1.3	<i>Penzijní fondy.....</i>	<i>13</i>
4.1.4	<i>Nároky z penzijního připojištění.....</i>	<i>13</i>
4.1.5	<i>Výše příspěvků účastníka penzijního připojištění a jejich placení.....</i>	<i>15</i>
4.1.6	<i>Odklad nebo přerušeni placení příspěvků na penzijní připojištění.....</i>	<i>15</i>
4.1.7	<i>Státní příspěvky</i>	<i>16</i>
4.1.8	<i>Důvody vypovězení penzijního připojištění.....</i>	<i>17</i>
4.1.9	<i>Zánik penzijního připojištění.....</i>	<i>17</i>
4.2	DAŇOVÉ ÚLEVY.....	18
4.2.1	<i>Výhody pro zaměstnance</i>	<i>18</i>
4.2.2	<i>Výhody pro zaměstnavatele</i>	<i>18</i>
4.2.3	<i>Výše odpočtu od základu daně v závislosti na výši příspěvku.....</i>	<i>19</i>
4.3	PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA NEZDANITELNÝCH ČÁSTEK ZÁKLADU DANĚ	21
4.4	PRAKTICKÉ PŘÍKLADY DAŇOVÝCH ÚLEV ÚČASTNÍKA PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ ...	22
5	STAVEBNÍ SPOŘENÍ A DAŇOVÁ ZVÝHODNĚNÍ.....	28
5.1	PRÁVNÍ ÚPRAVA STAVEBNÍHO SPOŘENÍ	28
5.1.1	<i>Účastník stavebního spoření.....</i>	<i>28</i>
5.1.2	<i>Provozovatel stavebního spoření.....</i>	<i>28</i>
5.1.3	<i>Smlouva o stavebním spoření</i>	<i>28</i>
5.1.4	<i>Státní podpora</i>	<i>30</i>
5.1.5	<i>Úročení vkladů</i>	<i>31</i>
5.1.6	<i>Úvěr ze stavebního spoření a překlenovací úvěr.....</i>	<i>31</i>
5.2	PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA NEZDANITELNÝCH ČÁSTEK ZÁKLADU DANĚ	33
5.3	PRAKTICKÉ PŘÍKLADY DAŇOVÝCH ÚLEV ÚČASTNÍKA STAVEBNÍHO SPOŘENÍ.....	35
6	ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ A DAŇOVÁ ZVÝHODNĚNÍ.....	42
6.1	PRÁVNÍ ÚPRAVA ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ.....	42
6.1.1	<i>Charakteristika životního pojištění.....</i>	<i>42</i>
6.1.2	<i>Smlouva o životním pojištění</i>	<i>42</i>
6.1.3	<i>Pojistná událost.....</i>	<i>43</i>
6.2	KLASIFIKACE ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	45
6.2.1	<i>Běžné formy pojištění</i>	<i>45</i>
6.2.2	<i>Moderní formy pojištění</i>	<i>47</i>
6.3	DAŇOVÉ ASPEKTY ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ.....	48
6.3.1	<i>Uplatnění daňových výhod</i>	<i>48</i>
6.3.2	<i>Daňové zvýhodnění fyzických osob.....</i>	<i>48</i>
6.3.3	<i>Daňové zvýhodnění zaměstnavatelů</i>	<i>48</i>
6.3.4	<i>Daňové zvýhodnění zaměstnanců.....</i>	<i>49</i>
6.3.5	<i>Nedodrženi podmínek životního pojištění.....</i>	<i>51</i>
6.4	PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA NEZDANITELNÝCH ČÁSTEK ZÁKLADU DANĚ	52
6.5	PRAKTICKÝ PŘÍKLAD DAŇOVÝCH ÚLEV ÚČASTNÍKA ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ.....	53

7	ZÁVĚR	57
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
9	SEZNAM PŘÍLOH	60

2 ÚVOD

V dnešní době chce každý člověk co nejlépe zajistit svou rodinu, chce zajistit co nejlepší bydlení, aby v případě nepředvídatelné události jeho nejbližší nijak nestrádali. Pro mou bakalářskou práci jsem si po dohodě s vedoucím mé práce vybrala téma „Daňová

zvýhodnění fyzických osob v oblasti kapitálového pojištění“. Je několik důvodů, proč jsem si zvolila právě toto téma.

Vlastní rodinný dům nebo byt – to byl, je a bude sen prakticky všech generací. Dostat se k vlastnímu bydlení není ale jednoduchá záležitost. Proto jedním z hlavních úkolů bytové politiky je zpřístupnit bydlení pro co nejširší okruh občanů, zejména pro mladé rodiny. Slouží k tomu různé formy státní podpory bydlení. Náklady na pořízení nového bydlení stále rostou, ale finanční možnosti jsou dnes většinou omezené. Tento problém může pomoci vyřešit právě systém stavebního spoření, jehož význam se z hlediska uspokojování bytových potřeb občanů neustále zvyšuje a hraje stále větší roli v bytové politice státu. Výhodnost stavebního spoření spočívá především v možnosti získat úvěr na bydlení za mimořádně výhodných podmínek. Účinnost této formy spoření se již osvědčila v praxi. Díky 15 % státní podpory zároveň dochází i k nadprůměrnému zhodnocení vkladů.

Stejně jako stavební spoření umožňuje řešit bydlení, životní pojištění může alespoň částečně eliminovat následky tragických životních situací spojených s úmrtím či úrazem blízkých osob. Životní pojištění spojuje jedinečným způsobem myšlenku bezpečnosti a spoření. Umožňuje chránit sebe i své blízké přinejmenším finančně proti různým rizikům a zároveň výhodně investovat do budoucnosti.

Také penzijní připojištění nabízí příležitost pro zvýšení životního standardu v důchodovém věku, aniž bychom si museli přivydělávat. Lidé, kteří myslí na stáří včas, mohou žít v důchodovém věku plnohodnotným životem a ještě např. pomoci svým dětem při startu do života.

Všechny tři výše uvedené možnosti spoření samozřejmě poskytují pro fyzické osoby zajímavé možnosti z hlediska daňového zatížení. Tyto daňové úlevy budou podrobněji rozebrány v teoretické části společně s ostatními charakteristikami jednotlivých druhů spoření. V praktické části budu ilustrovat dopad jednotlivých druhů spoření na modelových příkladech. Cílem mé práce bylo z dostupných zdrojů analyzovat dosavadní vývoj kapitálového pojištění a daňová zvýhodnění, která tato spoření provázejí. Analýza současného stavu byla provedena na základě hlubšího prostudování odborné literatury v oblasti stavebního spoření, penzijního připojištění a životního připojištění a jejich daňových dopadů. Jako zdroj informací jsem použila právní normy v platném znění upravující řešenou tematiku, dále údaje z propagačních materiálů jednotlivých pojišťoven a finančních ústavů, údaje z internetových stránek a v neposlední řadě ze znalostí

získaných během tříletého studia na Zemědělské fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

3 METODIKA

Při zpracování teoretické části práce jsem čerpala z dostupných materiálů týkajících se dané problematiky a z jednotlivých zákonů. Dále jsem použila sekundární údaje z prospektů, katalogů a propagačních materiálů jednotlivých finančních institucí a v neposlední řadě z internetových stránek. Tyto hlavní zdroje informací jsem uvedla v seznamu použité literatury. Získané informace jsem aplikovala na konkrétních příkladech a vypočtené hodnoty jsem uvedla v názorných tabulkách a grafech.

V praktické části jsem pak nastínila modelové příklady daňových úlev účastníků kapitálového pojištění.

Penzijní připojištění

V oblasti penzijního připojištění jsem zpracovala dva názorné příklady. U *prvního příkladu* jsem řešila, jak velký odpočet zaplacených příspěvků na penzijním připojištění si může každý z účastníků uplatnit. Při řešení tohoto problému jsem pracovala se zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů a na základě získaných informací jsem formulovala odpovědi.

Druhý příklad je zaměřen na porovnání daňových úlev účastníků, kteří uplatňují penzijní připojištění jako nezdanitelnou položku a účastníků, kteří tuto položku neuplatňují. Příklad je rozpracován pro tři příjmové skupiny. Pro každou skupinu jsem zvolila měsíční hrubou mzdu a určitý příspěvek na penzijní připojištění. V první části příkladu jsem řešila situaci, kdy si účastníci uplatňují zaplacené příspěvky na penzijním připojištění v podobě nezdanitelné částky.

Za těchto podmínek jsem postupovala při výpočtu podle uvedeného vzorce:

ZÁKLAD DANĚ = roční HM - SP - ZP - příspěvek na penzijní připojištění

HM – hrubá mzda

SP – sociální pojištění (8 %)

ZP – zdravotní pojištění (4,5 %)

Jednotlivé příspěvky na penzijní připojištění jsem upravila na částku danou podle platné právní úpravy nezdanitelných částek základu daně. Získaný základ daně jsem zaokrouhlila na stovky dolů. Upravený základ daně jsem zařadila do příslušného daňového pásma, kterému přísluší daná sazba daně a vypočítala jsem daň. Zjištěnou daň jsem snížila o základní slevu na dani – sleva na poplatníka, kterou si účastník může uplatnit. Po tomto odečtu vyšla daň po slevě, tedy výsledná částka daně z příjmů FO. Ve druhé části příkladu si účastníci neuplatňují odpočet zaplacených příspěvků na penzijním připojištění jako nezdanitelnou částku.

Za těchto podmínek jsem postupovala při výpočtu podle uvedeného vzorce:

$$\mathbf{ZÁKLAD\ DANĚ = roční\ HM - SP - ZP}$$

HM – hrubá mzda

SP – sociální pojištění (8 %)

ZP – zdravotní pojištění (4,5 %)

Postup výpočtu se shoduje s výše uvedeným postupem, jedinou výjimku tvoří příspěvky na penzijní připojištění, které v tomto případě nejsou brány v úvahu.

Stavební spoření

V oblasti stavebního spoření jsem zpracovala dva modelové příklady. *První příklad* je rozpracován do dvou částí, kde jsem porovnávala výše základů daně z příjmů FO, a to s uplatněním úroků z úvěru ze stavebního spoření jako nezdanitelné částky základu daně a bez uplatnění této částky.

Pro srovnatelnost a vypovídací schopnost těchto dvou variant jsem stanovila stejný základ daně a stejnou výši splacených úroků z úvěru ze stavebního spoření. V případě, kdy si poplatník snižuje základ daně o úroky z úvěru ze stavebního spoření, jsem postupovala následovně – daný základ daně jsem snížila o úroky z úvěru ze stavebního spoření jako nezdanitelnou částku a snížený základ daně jsem zaokrouhlila na stovky dolů.

U druhé varianty, kde nejsou brány úroky jako nezdánitelná částka, jsem daný základ daně pouze zaokrouhlila, neboť v tomto případě nemohlo dojít k žádnému snížení tohoto základu.

Druhý příklad je řešen ve dvou variantách. Jedná se o výpočet daně z příjmů FO u manželské dvojice. V prvním případě veškeré slevy na dani a úroky z úvěru ze stavebního spoření jako nezdánitelnou položku uplatňuje manžel, ve druhém případě si manželé vezmou úvěr ze stavebního spoření a tento nestandardní odpočet a slevy na dani si rozdělí na polovinu.

U první varianty, kdy veškeré odpočty uplatňuje manžel, jsem postupovala následujícím způsobem:

a) výpočet základu daně u manžela

Základ daně manžela jsem snížila o částku splacených úroků, dostala jsem snížený základ daně, který jsem zaokrouhlila na stovky dolů. Takto upravený základ daně jsem zařadila do příslušného daňového pásma a na základě připadající sazby daně tohoto pásma jsem vypočítala daň. Zjištěnou daň jsem upravila o základní slevu na dani na poplatníka a o slevu na dani na dítě. Jelikož má poplatník 3 děti, musela jsem i tuto slevu přepočíst na trojnásobek částky. Po této úpravě jsem dostala výslednou výši daně z příjmů FO.

b) výpočet základu daně u manželky

V případě manželky jsem daný základ daně pouze zaokrouhlila na stovky dolů, pomocí příslušné sazby daně jsem vypočítala daň, kterou jsem snížila o základní slevu na dani na poplatníka.

Ve druhé variantě si splacené úroky rozdělili manželé na polovinu. Manžel uplatňuje slevu na dani na dvě děti a manželka na jedno dítě. Výpočet je obdobný jako v předchozí variantě. Základy daně u obou manželů jsem snížila o splacené úroky, snížené základy daně zaokrouhlila na stovky dolů a pomocí příslušných daňových sazeb jsem spočítala daně obou manželů. V případě manžela jsem daň snížila o slevu na dani na poplatníka a dvojnásobek částky slevy na dani na dítě. U manželky jsem snížila daň o slevu na dani na poplatníka a slevu na dani na jedno dítě. Po těchto úpravách jsem dostala výsledné daně z příjmů FO obou manželů.

Získané výše daní obou manželů jsem v každé z variant sečetla a udělala rozdíl mezi výslednými částkami těchto dílčích součtů.

Životní pojištění

V této oblasti kapitálového pojištění jsem zpracovala příklad, kde jsem posuzovala daňový dopad soukromého životního pojištění jako nezdaniitelné částky. Příklad je zpracován pro 2 zaměstnance s různou měsíční mzdou, stejnými nezdaniitelnými částkami a slevami na dani. Mzdy těchto zaměstnanců jsem zvolila modelově. U každého ze zaměstnanců jsem uvažovala dvě varianty. Pro srovnatelnost a vypovídací schopnost těchto dvou variant jsem stanovila výše mezd v dvojnásobném poměru.

Jedna varianta řeší situaci, kde poplatník neuplatňuje životní pojištění jako nezdaniitelnou položku a u druhé varianty poplatník zahrnuje zaplacené příspěvky na životní pojištění do základu daně jako nezdaniitelnou částku.

Při výpočtu jsem v případě obou zaměstnanců postupovala podle uvedeného vzorce:

ZÁKLAD DANĚ = roční HM - SP - ZP - příspěvek na životní pojištění

HM – hrubá mzda

SP – sociální pojištění (8 %)

ZP – zdravotní pojištění (4,5 %)

Získané základy daně jsem zaokrouhlila na stovky dolů. Takto upravené základy daně jsem zařadila do příslušných daňových pásem a pomocí daných sazeb daně jsem vypočítala daňové povinnosti. Zjištěné daně jsem snížila v obou případech o stejnou slevu na dani, a to na poplatníka. Po této úpravě jsem dostala výsledné výše daní z příjmů FO. U obou zaměstnanců jsem zjištěné daně od sebe odečetla a zjistila rozdíl, který představuje daňovou úlevu. Tyto zjištěné úlevy jsem pomocí matematické trojčlenky porovnávala a získala procentní vyjádření zvýšené daňové úlevy u poplatníka s vyšší měsíční hrubou mzdou.

4 DAŇ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB

Osobní důchodová daň se v českém daňovém systému nazývá daní z příjmů fyzických osob. Je upravena společně s daní z příjmů právnických osob zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Daň z příjmů fyzických osob je klasickou daní za zdaňovací období, jejíž základna se zjišťuje zpětně za určitý časový úsek. Zdaňovacím obdobím u daně z příjmů fyzických osob je vždy kalendářní rok.

Poplatník – daň z příjmů fyzických osob má nejširší okruh poplatníků. Poplatníky daně z příjmů fyzických osob jsou všechny fyzické osoby.

- **daňový rezident** – osoba, která má na území České republiky bydliště nebo osoba, která na území České republiky v průběhu kalendářního roku pobývá alespoň 183 dní. Daňový rezident podléhá dani z příjmů fyzických osob svými celosvětovými příjmy. Daňový rezident má neomezenou daňovou povinnost.
- **daňový nerezident** – osoba, která není daňovým rezidentem. Dani z příjmů fyzických osob u nerezidenta podléhají pouze příjmy ze zdrojů na území České republiky. Daňový nerezident má omezenou daňovou povinnost (Vančurová, 2004).

Sazba daně z příjmů fyzických osob

Tabulka 1: Roční sazba daně

Ze základu daně		Daň	
od Kč	do Kč	Sazba daně	ze základu přesahujícího
0	121 200	12 %	
121 200	218 400	14 544 Kč + 19 %	121 200 Kč
218 400	331 200	33 012 Kč + 25 %	218 400 Kč
331 200	a výše	61 212 Kč + 32 %	331 200 Kč

Zdroj: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

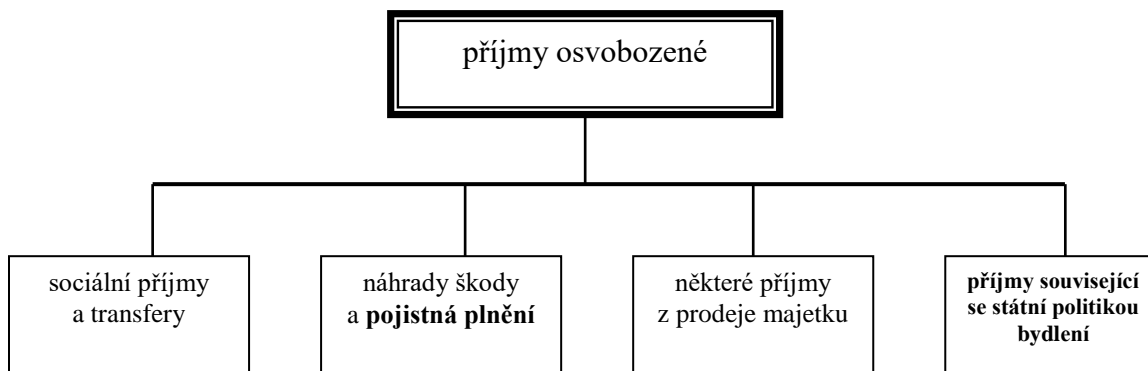
Tabulka 2: Tabulka pro výpočet zálohy na daň z příjmů

Ze základu daně		Daň	
od Kč	do Kč	Sazba daně	ze základu přesahujícího
0	10 100	12 %	
10 100	18 200	1 212 Kč + 19 %	10 100 Kč
18 200	27 600	2 751 Kč + 25 %	18 200 Kč
27 600	a výše	5 101 Kč + 32 %	27 600 Kč

Zdroj: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Předmět daně – dani z příjmů fyzických osob podléhají veškeré příjmy s výjimkou příjmů, které nejsou jejím předmětem. Jde nejen o příjmy peněžní, ale také naturální a získané směnou. Příjmem se rozumí vše, čím dochází ke zvýšení majetku poplatníka.

Řada příjmů, které jsou předmětem daně, jsou od daně osvobozené:

Základ daně a výpočet daňové povinnosti – přes velké zjednodušení je schéma základu daně z příjmů fyzických osob poměrně složité. Tato skutečnost odpovídá mnohotvárnosti forem příjmů jednotlivců. Všechny zdanitelné příjmy jsou rozděleny do pěti dílčích daňových základů (Vančurová, 2004).

Tabulka 3: Členění příjmů fyzických osob podléhajících dani z příjmů

DÍLČÍ DAŇOVÉ ZÁKLADY	SAMOSTATNÝ ZÁKLAD DANĚ
příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky	<ul style="list-style-type: none"> ▪ příjmy od „dalšího“ zaměstnavatele do 5 000 Kč / měsíc
příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ honoráře za příspěvky do rozhlasu, televize a periodik do 3000 Kč /měsíc u jednoho plátce
příjmy z kapitálového majetku	<ul style="list-style-type: none"> ▪ výnosy z obligací, akcií atd. ▪ podíly na zisku z účasti na kapitálových společnostech a družstva ▪ podíly na zisku tichého společníka ▪ výnosy z vkladů na vkladních knížkách a na úsporných a osobních běžných účtech ▪ plnění z životního pojištění a soukromého důchodového pojištění ▪ dávky penzijního připojištění se státním příspěvkem
příjmy z pronájmu	
ostatní příjmy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ceny z veřejných a sportovních soutěží nepřevyšující 10 000 Kč ▪ vypořádací podíly při zániku účasti na kap. společnosti nebo družstvu ▪ likvidační podíl na kap. spol. nebo družstvu

Úprava základu daně – úprava základu daně z příjmů fyzických osob je poměrně náročná, protože základ daně se snižuje o odpočty, a to standardní a nestandardní.

Daňové slevy a nezdanitelné částky ze základu daně

Tabulka 4: Přehled daňových slev ze základu daně

Sleva na dani	Roční v Kč	Měsíční v Kč
Základní – nejde-li o poživatele starobního důchodu	7 200	600
Na vyživované dítě žijící s poplatníkem v domácnosti, na vyživované dítě žijící v domácnosti s poplatníkem, je-li toto dítě držitelem průkazu ZTP-P	6 000 maximálně na 5 dětí, tedy 30 000; 12 000 na jedno dítě	500 1 000
Na manželku (manžela) žijící s poplatníkem v domácnosti s vlastním ročním příjmem nižším než 38 040 Kč, je-li manžel/ka držitelem průkazu ZTP-P (zvláště těžké postižení s potřebou průvodce) a má vlastní roční příjem nižší než 38 040 Kč	4 200 8 400	nelze nelze
Pobírá-li poplatník částečný invalidní důchod, nebo došlo-li k souběhu nároků na starobní a částečný invalidní důchod	1 500	125
Pobírá-li poplatník plný invalidní důchod nebo došlo-li k souběhu nároku na starobní a plný invalidní důchod	3 000	250
Je-li poplatník držitelem průkazu ZTP-P	9 600	800
U poplatníka, který se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem	2 400	200

Tabulka 5: Přehled nezdanitelných částek ze základu daně

Nezdanitelná částka	Roční v Kč	Měsíční v Kč
Dary na veřejně prospěšné účely	alespoň 1 000 Kč nebo částka přesahující 2 % ze základu daně, nejvýše však 10 % ze základu daně	nelze
Částka, která se rovná úrokům zaplaceným ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření, hypotečního úvěru sníženým o státní příspěvek nebo z jiného úvěru poskytnutého v souvislosti s těmito úvěry a použitého poplatníkem na financování bytových potřeb	skutečná výše zaplacených úroků, maximálně 300 000 Kč v téže domácnosti	nelze
Platba příspěvků poplatníkem na penzijní připojištění se státním příspěvkem podle smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem uzavřené mezi poplatníkem a penzijním fondem	12 000	nelze
Poplatníkem zaplacené pojistné na zdaňovací období na soukromé životní pojištění na základě pojistné smlouvy uzavřené mezi poplatníkem jako pojistníkem a pojišťovnou za předpokladu splnění stanovených podmínek (výplata pojistného po 60 měsících a současně v 60 letech poplatníka)	12 000	nelze
Zaplacené členské příspěvky zaplacené ve zdaňovacím období členem odborové organizace, odborové organizací, která podle svých stanov obhájí hospodářské a sociální zájmy zaměstnanců v rozsahu vymezeném zvláštním právním předpisem	částka do výše 1,5 % zdanitelných příjmů, s výjimkou příjmů zdaněných srážkou dle zvláštní sazby daně, maximálně 3 000 Kč za zdaňovací období	nelze

5 PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ A DAŇOVÁ ZVÝHODNĚNÍ

5.1 Právní úprava penzijního připojištění se státním příspěvkem

Penzijní připojištění se státním příspěvkem (dále jen „penzijní připojištění“) je upraveno zákonem č. 42/1994 Sb., ze dne 16.2. 1994, o penzijním připojištění se státním příspěvkem ve znění zákona č. 61/1996 Sb., zákona č. 15/1998 Sb. a zákona č. 170/1990 Sb. Tento zákon vymezuje penzijní připojištění jako shromažďování peněžních prostředků od účastníků penzijního připojištění a státu poskytnutých ve prospěch účastníků, nakládání s těmito prostředky a vyplácení dávek penzijního připojištění.

5.1.1 Účastník penzijního připojištění

Podle zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem může být účastníkem penzijního připojištění pouze fyzická osoba starší 18 let s trvalým pobytem na území České republiky, která uzavře s penzijním fondem písemnou smlouvu o penzijním připojištění. Účastníkem může být dále fyzická osoba starší 18 let s bydlištěm na území jiného členského státu Evropské unie, pokud je účastna důchodového pojištění nebo veřejného zdravotního pojištění v České republice, která uzavře s penzijním fondem smlouvu. Účast na penzijním připojištění je dobrovolná. Lze být připojištěn pouze u jednoho fondu v jeden okamžik.

5.1.2 Smlouva o penzijním připojištění

Penzijní připojištění vzniká na základě smlouvy mezi účastníkem a penzijním fondem. Uzavřením smlouvy o penzijním připojištění se účastník zavazuje plnit penzijnímu fondu sjednaným způsobem a ve sjednané výši příspěvky a penzijní fond se zavazuje vyplácet účastníkům dávky a to za podmínek a ve výši dané penzijním plánem. Penzijní plán je součástí smlouvy o penzijním připojištění. Ve smlouvě může účastník pro případ svého úmrtí určit osobu, které vznikne nárok na odbytné. Dále je třeba vždy sjednat poskytování starobní penze.

5.1.3 Penzijní fondy

Penzijní fond je finanční instituce se sídlem na území České republiky, která se specializuje pouze na poskytování služeb penzijního připojištění, toto připojištění nesmí poskytovat nikdo jiný než penzijní fondy. Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem povoluje činnost penzijního fondu pouze v právní formě akciové společnosti. Současné penzijní fondy fungují jako otevřené, tzn. že jejich účastníkem se může stát každý, kdo splňuje zákonné podmínky.

Penzijní plán penzijního fondu stanovuje:

- druhy penzí a ostatních dávek penzijního připojištění
- podmínky nároku na dávky penzijního připojištění a jejich výplatu
- způsob výpočtu dávek poskytovaných z penzijního připojištění
- důvody vypovězení penzijního připojištění
- výši příspěvků účastníka na penzijní připojištění
- podmínky odkladu nebo přerušení placení příspěvků a změny výše příspěvků
- pravidla a způsob placení příspěvků a postup při neplacení a opožděném nebo nesprávném placení příspěvků
- podmínky převzetí peněžních prostředků z penzijního připojištění u jiného penzijního fondu a úpravu nároků na základě tohoto převzetí
- zásady, podle kterých se účastníci včetně příjemců penzí podílejí na výnosech hospodaření penzijního fondu

5.1.4 Nároky z penzijního připojištění

Aby klient získal všechny zhodnocené státní příspěvky musí spořit minimálně 5 let a dosáhnout alespoň věku 60 let. Úspory lze vyzvednout formou doživotní penze nebo jednorázově. Pokud si klient zažádá o vyplacení odbytného, lze peníze vybrat již po jednom roce spoření.

Z penzijního připojištění se poskytují tyto dávky:

- odbytné
- jednorázové vyrovnání
- penze, kterou se rozumí doživotní pravidelná výplata peněžní částky, a jde-li o pozůstalostní penzi, výplata peněžní částky po dobu stanovenou penzijním plánem

Odbytné podmínky:

Odbytné představuje výši příspěvků účastníka zhodnocených o výnosy z hospodaření penzijního fondu. Náleží účastníkovi, který platil příspěvky alespoň 12 měsíců, nevznikl mu nárok na penzi a rozhodl se zcela ukončit penzijní připojištění. Nárok na odbytné mají dále oprávněné osoby (nebo dědici) určené ve smlouvě v případě, že účastník zemřel aniž by získal penzi a nevznikl nárok na pozůstalostní penzi. Součástí odbytného není státní příspěvek ani výnos ze státního příspěvku, které se vrací do státního rozpočtu.

Jednorázové vyrovnání:

Jednorázové vyrovnání náleží účastníkovi penzijního připojištění za podmínek stanovených penzijním plánem místo penze (starobní, výsluhové, invalidní). Výše jednorázového vyrovnání je stanovena ze všech prostředků (příspěvky účastníka, třetích osob a státu, podíly na výnosech hospodaření penzijního fondu) evidovaných ve prospěch účastníka a penze (starobní, výsluhové, invalidní), místo které se jednorázové vyrovnání vyplácí.

Penze z penzijního připojištění:

- **Starobní penze** – je základní dávkou z penzijního připojištění. Podmínkou pro její získání je, že účastník penzijního připojištění musí spořit nejméně **60 měsíců** a dosáhnout věku **60 let** nebo získání starobního důchodu. Délka výplaty penze a její výše závisí na penzijním plánu. Obvykle je nabízena doživotní penze a doživotní penze se zaručenou dobou výplaty.
- **Výsluhová penze** – je dávka, která má umožnit účastníkovi vybrat si část prostředků fondu ještě před vznikem nároku na starobní penzi. Nárok na ni vznikne po **patnácti letech** spoření. Na výsluhovou penzi může směřovat maximálně 50 % celkové úložky klienta (minimálně polovina musí být určena na starobní penzi).
- **Invalidní penze** – vzniká účastníkovi, který spořil nejméně **3 roky** a zároveň mu byl státem přiznán plný invalidní důchod. Způsob vyplácení invalidní penze je stanoven penzijním plánem.
- **Pozůstalostní penze** – vzniká v případě smrti účastníka. Podmínkou jejího přiznání je splnění minimální pojistné doby **tří let**. Pozůstalostní penze je vyplácena osobě nebo osobám určených ve smlouvě.

5.1.5 Výše příspěvků účastníka penzijního připojištění a jejich placení

Výše příspěvku účastníka se stanoví na kalendářní měsíc a musí činit nejméně 100 Kč. Účastník nesmí platit příspěvky na penzijní připojištění současně u více penzijních fondů. Příspěvky musí být zaplacený do konce měsíce, na který se platí. Pokud se platí najednou za delší období, příspěvky musí být zaplacený do konce prvního měsíce období, za které se platí. Účastník má nárok na změnu výše svého příspěvku.

Za účastníka může penzijnímu fondu s jeho souhlasem platit příspěvek nebo pouze jeho část třetí osoba. Touto osobou může být i zaměstnavatel, který platí příspěvky nebo jejich část za své zaměstnance. Na příspěvek placený zaměstnavatelem se neposkytuje státní příspěvek.

5.1.6 Odklad nebo přerušování placení příspěvků na penzijní připojištění

Účastník může penzijní připojištění kdykoliv přerušit a to za podmínek uvedených v penzijním plánu. Penzijní připojištění se přerušuje dnem, který uvedl účastník v oznámení o přerušování penzijního připojištění, nejdříve však prvním dnem kalendářního měsíce následujícího od doručení písemného oznámení penzijnímu fondu. Přerušil-li účastník penzijní připojištění, má po dobu přerušování nárok na podíl na výnosech u penzijního fondu, u kterého penzijní připojištění přerušil.

5.1.7 Státní příspěvky

Ze státního rozpočtu se poskytují ve prospěch účastníků státní příspěvky. Penzijní fond podává žádost o poskytnutí státního příspěvku souhrnně za všechny účastníky, kterým státní příspěvek náleží. Výše státního příspěvku na kalendářní měsíc se stanoví podle měsíční výše příspěvku účastníka placeného na penze stanovené podle příspěvkového penzijního plánu takto:

Tabulka 6

Výše příspěvku účastníka v Kč	Výše státního příspěvku v Kč
100 až 199	50 + 40 % z částky nad 100 Kč
200 až 299	90 + 30 % z částky nad 200 Kč
300 až 399	120 + 20 % z částky nad 300 Kč
400 až 499	140 + 10 % z částky nad 400 Kč
500 a více	150 Kč

Zdroj: Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem

Státní příspěvek se vztahuje k měsíčním úložkám, které dosahují minimální výše 100 Kč, přičemž maximálního státního příspěvku ve výši 150 Kč lze dosáhnout při měsíční úložce ve výši 500 Kč a více. Pokud účastník platí příspěvek za delší období než kalendářní měsíc, stanoví se výše státního příspěvku podle průměrné měsíční výše připadající na toto období. Pro účely poskytnutí státního příspěvku se výše příspěvku účastníka zaokrouhluje na celé koruny směrem dolů. Vláda může nařízením zvýšit státní příspěvek.

V souvislosti se státním příspěvkem lze říci, že obecně platí tato tvrzení – čím je příspěvek účastníka absolutně vyšší, tím je také absolutně vyšší i státní příspěvek, a to až do výše 500 Kč měsíčního příspěvku účastníka; a zároveň čím je příspěvek účastníka absolutně vyšší, tím je státní příspěvek relativně nižší.

Některé penzijní fondy nabízejí finančně velmi zajímavý systém předplatného, který je vhodný zejména pro ty, kteří nespoří každý měsíc stejnou částku. Tento systém představuje jakýsi účet, na který penzijní fond připisuje úložky přesahující 500 Kč nebo částku, která je dohodnuta ve smlouvě (účastník z těchto peněžních prostředků neobdrží navíc žádný státní příspěvek) ve prospěch měsíců, kdy činí úložka méně než 500 Kč a z tohoto účtu lze měsíčně úložku zvýšit (do výše 500 Kč) a tím maximalizovat státní příspěvek.

5.1.8 Důvody vypovězení penzijního připojištění

Podle zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem může účastník penzijní připojištění kdykoliv písemně vypovědět, penzijní plán přitom může stanovit výpovědní dobu (tato doba začíná prvním dnem kalendářního měsíce po doručení výpovědi a nesmí být delší než 2 kalendářní měsíce). Penzijní fond je povinen účastníku nejpozději do 30 dnů ode dne doručení výpovědi písemně potvrdit její přijetí a sdělit datum zániku penzijního připojištění.

Penzijní fond může penzijní připojištění písemně vypovědět pouze účastníku, který závažně porušuje své povinnosti, zejména povinnost placení příspěvků, na něž musí být písemně upozorněn. Penzijní připojištění nelze vypovědět účastníku, který splnil podmínku nároku na penzi spočívající v době placení příspěvků.

5.1.9 Zánik penzijního připojištění

Penzijní připojištění účastníka zaniká dnem:

- ukončení výplaty poslední penze
- výplaty jednorázového vyrovnání místo poslední penze
- na kterém se účastník a penzijní fond písemně dohodli
- ke kterému bylo penzijní připojištění vypovězeno
- výplaty odbytného při zániku penzijního fondu, pokud nedošlo k převzetí povinností penzijního fondu jiným penzijním fondem
- ukončení trvalého pobytu na území České republiky
- ztráty bydliště na území členského státu Evropské unie nebo ukončení účasti v důchodovém pojištění nebo ve veřejném zdravotním pojištění v České republice
- úmrtí účastníka

5.2 Daňové úlevy

Možnost daňových výhod vstoupila v platnost 1. 1. 2000 a vztahuje se na všechny smlouvy o penzijním připojištění bez ohledu na datum jejich uzavření a typ penzijního plánu. Cílem těchto úprav bylo zatraktivnit spoření částek nad 500 korun měsíčně a motivovat zaměstnavatele k příspěvku na penzijní připojištění zaměstnancům.

5.2.1 Výhody pro zaměstnance

- Pro zaměstnance je příspěvek na jeho penzijní připojištění od zaměstnavatele příjmem osvobozeným od daně z příjmu, a to až do výše **5 %** vyměřovacího základu.
- Účastník penzijního připojištění má možnost snížit svůj základ daně o jím (nikoli zaměstnavatelem) zaplacené příspěvky na penzijní připojištění **převyšující částku 6 000 Kč ročně** (na částku 6 000 Kč pobírá státní příspěvek). Maximálně je možno za jedno zdaňovací období odečíst **12 000 Kč**. Daňový odečet se uplatňuje zpětně při ročním zúčtování - nelze proto snížit výši měsíčních záloh.
- Výše měsíčního příspěvku účastníka pro využití všech výhod poskytovaných státem činí **1 500 Kč** (na 500 Kč se vztahuje státní příspěvek, max. 1 000 Kč lze uplatnit při daňových výhodách). Kromě toho lze ještě využít výhody spojené s příspěvkem placeným zaměstnavatelem.

5.2.2 Výhody pro zaměstnavatele

- Pro zaměstnavatele je příspěvek na penzijní připojištění zaměstnance uznán jako daňový náklad a to až do výše **3 %** vyměřovacího základu pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, tj. vlastně do **3 %** hrubé mzdy zaměstnance. Limit 3 % se nevztahuje k celkovému objemu mezd, ale individuálně ke každému zaměstnanci, kterému je příspěvek vyplácen, a počítá se odděleně ke mzdě za každý měsíc (nikoliv v ročním zúčtování).

Pro zaměstnavatele je tak výhodnější přispívat zaměstnanci na penzijní připojištění do 3 % jeho měsíční hrubé mzdy, než mu o stejnou částku zvýšit mzdu, neboť z příspěvků nemusí platit sociální pojištění za zaměstnance (35 %). Tento postup je výhodný i pro

zaměstnanec, neboť z příspěvků od zaměstnavatele nemusí odvádět daň ani sociální a zdravotní pojištění.

Tabulka 7: Podoby výše roční státní podpory účastníků penzijního připojištění při měsíčních platbách

Podoba státní podpory	Výše ročních plateb účastníka na penzijní připojištění		
	1 200 – 6 000 Kč	6 000 – 18 000 Kč	více než 18 000 Kč
státní příspěvek	600 - 1 800 Kč v závislosti na platbě účastníka	až 1 800 Kč	až 1 800 Kč
odpočet ze základu daně	0	až ve výši 12 000 Kč v závislosti na výši platby účastníka	až ve výši 12 000 Kč v závislosti na výši platby účastníka

Z tabulky 7 vyplývá, že pokud se účastník rozhodne využívat maximální výše státní podpory, je z hlediska daňové výhody vhodné zaplatit každý rok na účet penzijního fondu 18 000 Kč a využít tak maximální částku, kterou lze podle maximální úpravy odečíst od daňového základu.

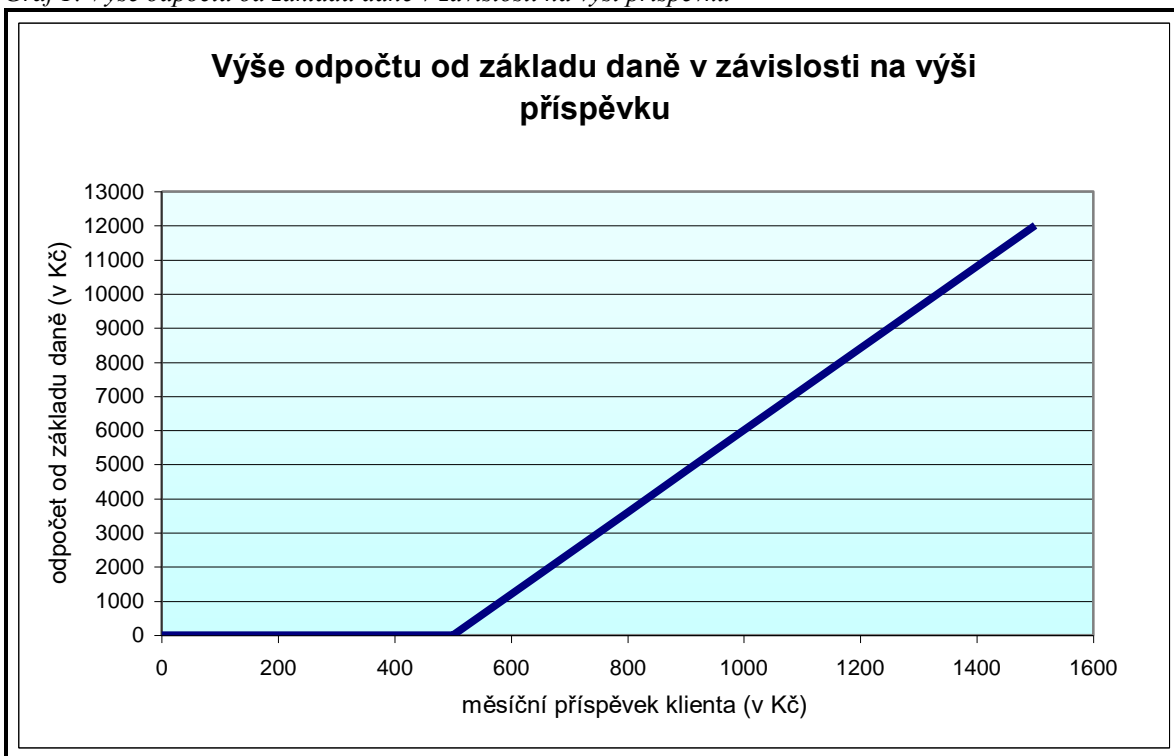
V praxi to znamená, že na prvních 6 000 Kč získá účastník státní příspěvek (1 800 Kč) jako přímý efekt a na dalších 12 000 Kč potom získává jako nepřímý efekt částku na základě „nezaplacení daně“ díky sníženému základu daně.

5.2.3 Výše odpočtu od základu daně v závislosti na výši příspěvku

Tabulka 8: Výše odpočtu od základu daně v závislosti na výši příspěvku

Měsíční příspěvek klienta	Odpočet od základu daně
500 Kč a méně	0 Kč
600 Kč	1 200 Kč
700 Kč	2 400 Kč
800 Kč	3 600 Kč
900 Kč	4 800 Kč
1 000 Kč	6 000 Kč
1 100 Kč	7 200 Kč
1 200 Kč	8 400 Kč
1 300 Kč	9 600 Kč
1 400 Kč	10 800 Kč
1 500 Kč	12 000 Kč

Graf 1: Výše odpočtu od základu daně v závislosti na výši příspěvku

5.3 Platná právní úprava nezdanitelných částek základu daně

Nezdanitelná částka z důvodu platby penzijního připojištění

Od základu daně ve zdaňovacím období lze odečíst příspěvek zaplacený poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem podle smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem uzavřené mezi poplatníkem a penzijním fondem. Částka, kterou lze takto odečíst, se rovná úhrnu příspěvků zaplacených poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem na zdaňovací období sníženému o 6 000 Kč. Maximální částka, kterou lze takto odečíst za zdaňovací období, činí 12 000 Kč.

Pokud poplatníkovi jeho penzijní připojištění zaniklo bez nároku na penzi nebo jednorázové vyrovnání a současně bylo poplatníkovi vyplaceno odbytné, pak nárok na uplatnění odpočtu nezdanitelné části základu daně zaniká a příjmem podle § 10 ve zdaňovacím období, ve kterém k této skutečnosti došlo, jsou částky, o které byl poplatníkovi v příslušných letech z důvodu zaplacených příspěvků na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem základ daně snížen (Marková, 2006).

5.4 Praktické příklady daňových úlev účastníka penzijního připojištění

Příklad č. 1

Pan Novák si zaplatil v roce 2006 příspěvky na penzijní připojištění ve výši 24 000 Kč. Jeho manželka zaplatila pouze 12 000 Kč a jejich zletilá dcera jen 4 800 Kč.

Úkol:

Zjistit, jak velký odpočet zaplacených příspěvků na penzijní připojištění může každý z nich za zdaňovací období 2006 uplatnit.

Pan Novák může uplatnit 12 000 Kč ze zaplacených příspěvků na penzijní připojištění, protože je to maximální výše odpočtu. Paní Nováková může svůj základ daně snížit v této souvislosti o 6 000 Kč, protože odpočet prvních šesti ze dvanácti tisíc, které zaplatila, použít nelze. Jejich dcera tento odpočet vůbec nemůže využít, protože jí zaplacené příspěvky na penzijní připojištění nepřekročily 6 000 Kč.

Příklad č. 2

Tento příklad je zaměřen na daňové úlevy účastníků penzijního připojištění se státním příspěvkem. Účastníci uplatňují pouze jednu slevu na dani a to na poplatníka. Příklad je rozpracován pro 3 příjmové skupiny, které uplatňují příspěvky na penzijní připojištění jako nezdanitelnou položku:

- a) měsíční hrubá mzda 12 000 Kč
příspěvek na penzijní připojištění 500 Kč
- b) měsíční hrubá mzda 17 000 Kč
příspěvek na penzijní připojištění 700 Kč
- c) měsíční hrubá mzda 34 000 Kč
příspěvek na penzijní připojištění 1 500 Kč

Výpočet:

1) s příspěvkem na penzijní připojištění

a) Roční hrubá mzda.....	(12 * 12 000) =	144 000 Kč
SP.....		- 11 520 Kč
ZP		- 6 480 Kč
Příspěvek na penzijní připojištění.....		0 Kč
		<hr/>
Základ daně.....		126 000 Kč
Základ daně po zaokrouhlení		126 000 Kč
Daň	14 544 + (19 % z 4 800) =	15 456 Kč
Slevy na dani		
poplatník		- 7 200 Kč
		<hr/>
Daň po slevě		8 256 Kč

b) Roční hrubá mzda.....	(12 * 17 000) =	204 000 Kč
SP.....		- 16 320 Kč
ZP		- 9 180 Kč
Příspěvek na penzijní připojištění.....	(8 400 - 6 000) =	- 2 400 Kč
		<hr/>
Základ daně.....		176 100 Kč
Základ daně po zaokrouhlení		176 100 Kč
Daň	14 544 + (19 % z 54 900) =	24 975 Kč
Slevy na dani		
poplatník		- 7 200 Kč
		<hr/>
Daň po slevě		17 775 Kč

c) Roční hrubá mzda.....	$(12 * 34\ 000) =$ 408 000 Kč
SP.....		- 32 640 Kč
ZP		- 18 360 Kč
Příspěvek na penzijní připojištění.....	$(18\ 000 - 6\ 000) =$ - 12 000 Kč
<hr/>		
Základ daně.....		345 000 Kč
Základ daně po zaokrouhlení		345 000 Kč
Daň	$61\ 212 + (32\ % \text{ z } 13\ 800) =$65 628 Kč
Slevy na dani		
poplatník		- 7 200 Kč
<hr/>		
Daň po slevě		58 428 Kč

2) bez příspěvku na penzijní připojištění

a) Roční hrubá mzda.....	$(12 * 12\ 000) =$ 144 000 Kč
SP.....		- 11 520 Kč
ZP		- 6 480 Kč
<hr/>		
Základ daně.....		126 000 Kč
Základ daně po zaokrouhlení		126 000 Kč
Daň	$14\ 544 + (19\ % \text{ z } 4\ 800) =$ 15 456 Kč
Slevy na dani		
poplatník		- 7 200 Kč
<hr/>		
Daň po slevě		8 256 Kč

b) Roční hrubá mzda.....	(12 * 17 000) =	204 000 Kč
SP.....		- 16 320 Kč
ZP		- 9 180 Kč
		<hr/>
Základ daně.....		178 500 Kč
Základ daně po zaokrouhlení		178 500 Kč
Daň	14 544 + (19 % z 54 900) =	25 431 Kč
Slevy na dani		
poplatník		- 7 200 Kč
		<hr/>
Daň po slevě		18 231 Kč

c) Roční hrubá mzda.....	(12 * 34 000) =	408 000 Kč
SP.....		- 32 640 Kč
ZP		- 18 360 Kč
		<hr/>
Základ daně.....		357 000 Kč
Základ daně po zaokrouhlení		357 000 Kč
Daň	61 212 + (32 % z 19 800) =	69 468 Kč
Slevy na dani		
poplatník		- 7 200 Kč
		<hr/>
Daň po slevě		62 268 Kč

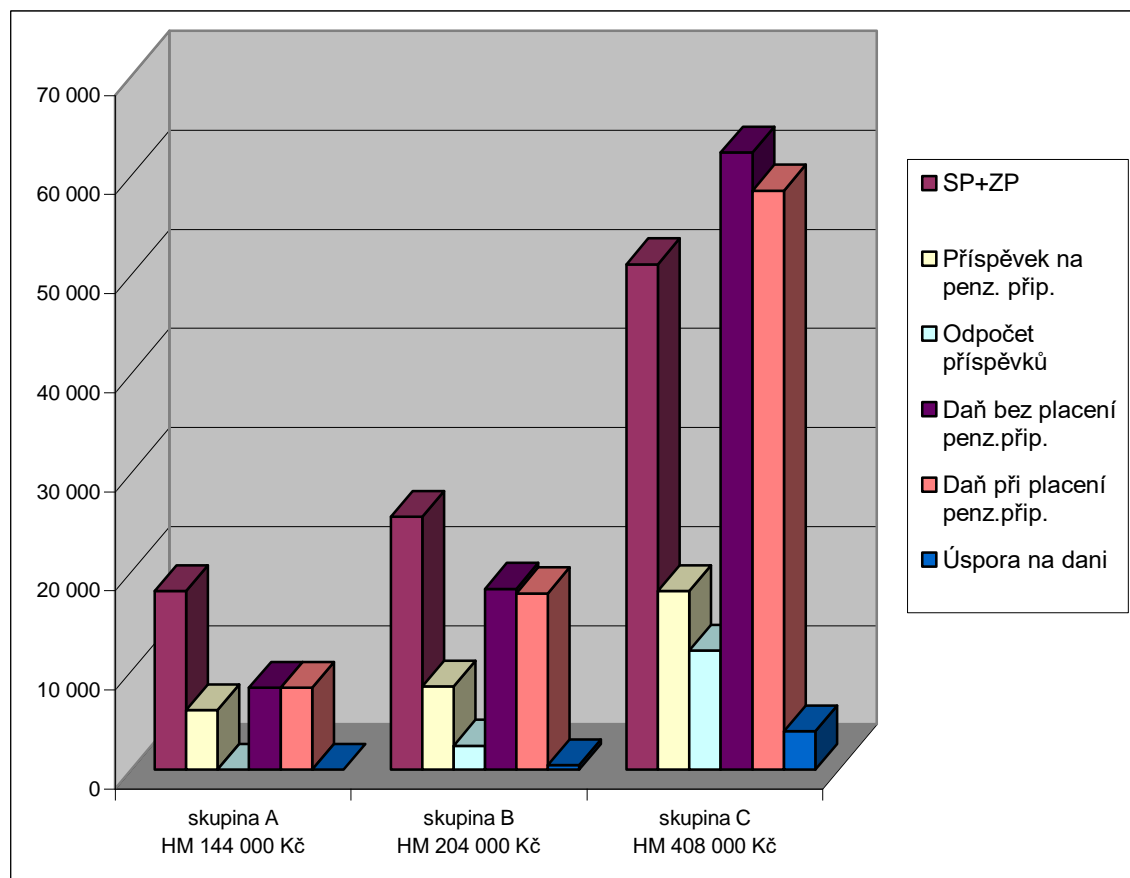
Výsledky jsou pro větší názornost shrnuty v tabulce 9 a grafu 2.

Tabulka 9

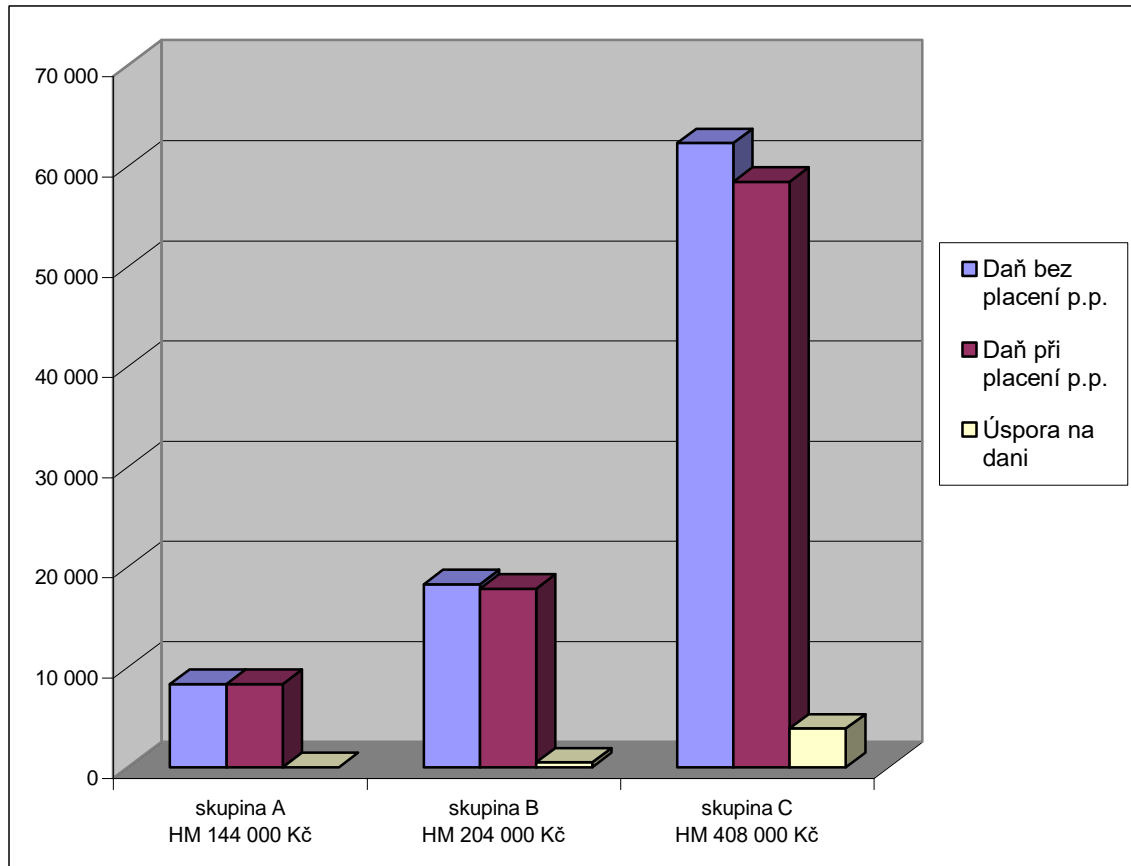
Příjmová skupina	Jednotlivé položky v Kč / rok						
	HM	SP + ZP	Příspěvek na penzijní příp.	Odpočet příspěvků	Daň bez placení penzijního příp.	Daň při placení penzijního příp.	Úspora na dani
skupina A	144 000	18 000	6 000	0	8 256	8 256	0
skupina B	204 000	25 500	8 400	2 400	18 231	17 775	456
skupina C	408 000	51 000	18 000	12 000	62 268	58 428	3 840

Z tabulky 9 je zřejmý růst daňové úlevy se zvyšujícím se příspěvkem účastníka na penzijní připojištění. To však není s ohledem na použité měřítko příliš vidět v grafu 2. Z toho důvodu uvádím pro názornější zobrazení graf 3, na kterém jsou vyneseny pouze daň bez placení penzijního připojištění, daň při placení penzijního připojištění a daňová úspora.

Graf 2

Graf 3

6 STAVEBNÍ SPOŘENÍ A DAŇOVÁ ZVÝHODNĚNÍ

6.1 Právní úprava stavebního spoření

Stavební spoření upravuje zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, který byl schválen v únoru 1993 a v roce 1995 byl novelizován. Tento zákon vymezuje stavební spoření jako účelové spoření spočívající v přijímání vkladů od účastníků stavebního spoření, v poskytování úvěrů účastníkům stavebního spoření a v poskytování příspěvku fyzickým osobám.

6.1.1 Účastník stavebního spoření

Účastníkem stavebního spoření (dále jen „účastník“) může být každá fyzická osoba s trvalým pobytem na území České republiky a rodným číslem přiděleným příslušným orgánem České republiky. Účastníkem může být i cizí státní příslušník s trvalým pobytem v České republice a přiděleným rodným číslem. Za nezletilého účastníka uzavírá smlouvu jeho zákonný zástupce, který je oprávněn nakládat se smlouvou až do dosažení zletilosti (tj. 18 let). Zákonným zástupcem je rodič nebo soudem určená osoba.

6.1.2 Provozovatel stavebního spoření

Podle zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření je provozovatelem stavebního spoření stavební spořitelna. Stavební spořitelna je banka, která může vykonávat pouze činnosti povolené v jí udělené bankovní licenci, kterými jsou stavební spoření a další činnosti uvedené dle zákona.

6.1.3 Smlouva o stavebním spoření

Smlouva o stavebním spoření představuje vztah mezi stavební spořitelnou a účastníkem stavebního spoření, který je uskutečněn písemnou formou. Ve smlouvě musí být uvedena úroková sazba vkladů a úroková sazba z úvěru ze stavebního spoření. U smluv uzavřených do 31.12. 2003 mohou být úroky místo ve smlouvě uvedeny ve Všeobecných obchodních podmínkách o stavebním spoření, které jsou součástí každé smlouvy. Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření stanoví, že rozdíl

mezi úrokovou sazbou vkladů a úrokovou sazbou z úvěru ze stavebního spoření může činit nejvýše 3 procentní body. Účelem této smlouvy pro účastníky je získání účelového úvěru od stavební spořitelny, který spolu s úložkami, státní podporou a úroky umožňuje řešit jejich bytové potřeby.

V návrhu na uzavření smlouvy je nutno zvolit:

- tarifní variantu
- cílovou částku
- výši měsíčního vkladu

Tarifní varianta

Nejčastěji spořitelny rozlišují několik variant spoření podle jejich „rychlosti“, která určuje, za jak dlouho splní klient podmínky pro přidělení řádného úvěru. Proto se také na formulářích návrhů na uzavření smlouvy nazývají například „rychlá“, „standardní“, „pomalá“. Příkladem těchto variant mohou být:

1. Tarif Klasik ve variantě
 - Standardní
 - Rychlé
2. Tarif Invest ve variantě
 - Standardní
 - Rychlé

Cílová částka

Smlouva o stavebním spoření se uzavírá na určitou cílovou částku, která vyjadřuje celkovou budoucí potřebu finančních prostředků pro realizaci bytových potřeb účastníka. Tato částka zahrnuje budoucí vklady, státní podporu, úroky z nich a případný úvěr. Výše cílové částky se stanoví v celých tisících a činí většinou nejméně 40 000 Kč.

cílová částka = uspořena částka + státní podpora + úvěr

uspořena částka = vklady + úroky z vkladů + úroky z připsané zálohy st. podpory

úvěr = cílová částka – zůstatek na účtu ke dni přidělení cílové částky

Zůstatek na účtu ke dni přidělení cílové částky je tvořen uspořena částkou a připsanými zálohami státní podpory.

Výši cílové částky ovlivňuje:

- výše částky potřebné na realizaci bytového záměru
- výše částky, kterou chce, respektive může, účastník měsíčně spořit
- zájem o poskytnutí úvěru nebo pouze zájem výhodně spořit

Výše měsíčního vkladu

Minimální měsíční vklad činí u všech tarifních variant 0,5 % z cílové částky. Tento minimální vklad může být v odůvodněných případech snížen na 0,3 % z cílové částky. Kromě pravidelných vkladů (měsíčních, čtvrtletních, pololetních, ročních) může účastník kdykoli v průběhu roku uskutečňovat mimořádné vklady.

6.1.4 Státní podpora

Na státní podporu má nárok každý účastník, pokud je jím fyzická osoba s trvalým pobytem na území České republiky a rodným číslem přiděleným příslušným státním orgánem České republiky. Státní podporu může získat i cizí státní příslušník, pokud splňuje uvedené podmínky. Od roku 2004 má dále na státní podporu nárok občan EU, kterému bylo vydáno povolení k pobytu na území České republiky a přiděleno rodné číslo příslušným orgánem České republiky.

Státní podpora se poskytuje ze státního rozpočtu České republiky formou záloh. Do roku 2004 výše poskytované zálohy státní podpory činila 25 % z ročně uspořené částky. Ročně mohl účastník získat maximálně 4 500 Kč státní podpory, to odpovídá roční úspoře včetně úroku 18 000 Kč. Od roku 2004 činí výše poskytované zálohy státní podpory 15 % z uspořené částky v příslušném kalendářním roce, maximálně však z částky 20 000 Kč.

Podle zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření částka úspor přesahující 20 000 Kč v jednom roce se z hlediska posuzování nároků účastníka na státní podporu převádí do následujícího roku spoření v případě, že účastníkem uzavřená smlouva bude obsahovat prohlášení účastníka, že v rámci této smlouvy žádá o přiznání státní podpory.

Zákon zároveň vymezuje, že účastník může mít pouze jednu smlouvu o stavebním spoření s nárokem na státní podporu.

6.1.5 Úročení vkladů

Vklady stavebního spoření jsou úročeny zpravidla úrokovou sazbou 2 - 4 % p.a. ročně, na kterou má účastník zákonný nárok. Úroková sazba je fixní po celou dobu splácení. Vklady jsou úročeny ode dne jejich připsání na účet po dobu dní, zbývajících do konce roku. Získaný úrok se účastníkům v žádném případě nevyplácí, ale je jim připisován na účet vždy k 31.12. daného roku.

6.1.6 Úvěr ze stavebního spoření a překlenovací úvěr

Úvěr ze stavebního spoření může být poskytnut pouze účastníkovi, který splnil podmínky pro poskytnutí úvěru:

- účelové použití úvěru
- vytvoření předpokladů pro přidělení cílové částky
- být účastníkem stavebního spoření minimálně 24 měsíců
- naspořit minimální procento cílové částky
- dosáhnout minimální výše hodnotícího čísla
- písemně potvrdit přijetí cílové částky včetně úvěru

Poskytnutí úvěru ze stavebního spoření je předmětem samostatné smlouvy o úvěru, která upravuje podmínky pro čerpání a splácení úvěru. Pohledávka stavebního spořitelny z úvěru musí být dostatečně zajištěna zástavním právem k nemovitostem nebo jiným zajištěním.

Úvěr ze stavebního spoření se úročí pevnou roční úrokovou sazbou po celou dobu splatnosti úvěru (tarif Klasik – 5,5 % p.a., tarif Invest – 4,8 % p.a.). Úroky se počítají z výše zůstatku úvěru a zaúčtují se na konci příslušného kalendářního roku s došlými umořovacími splátkami. Úročení úvěru začíná dnem jeho čerpání. Zaplacené úroky z úvěru může účastník uplatnit jako nezdánitelnou část základu daně (podle § 15 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů).

Výhody:

- možnost poskytnutí úvěru ze stavebního spoření ve výši až 60 % cílové částky
- úroková sazba 3 – 6 % p.a. při poskytnutí úvěru, fixní po celou dobu splácení
- možnost poskytnutí překlenovacího úvěru

Obecné podmínky pro získání úvěru:

- doložení účelovosti – použití finančních prostředků výhradně k řešení bytových potřeb
- doložení bonity – dostatečné příjmy na splácení úvěru
- doložení zajištění – zajištění návratnosti zapůjčených prostředků
- doložení pojištění – životní pojištění klienta a nemovitosti, pokud je předmětem zajištění úvěru

6.2 Platná právní úprava nezdaniitelných částek základu daně

Nezdaniitelná částka pro podporu bydlení

Tuto nezdaniitelnou částku upravuje ustanovení § 15 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Tato nezdaniitelná položka platí od zdaňovacího období roku 1998 a do zákona se dostala jako vyjádření snahy na podporu uspokojování bytových potřeb občanů.

Od základu daně se odečte částka, která se rovná úrokům zaplaceným ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření, úrokům z hypotečního úvěru poskytnutého bankou nebo pobočkou zahraniční banky anebo zahraniční bankou, sníženým o státní příspěvek poskytnutý podle zvláštních právních předpisů, jakož i úvěru poskytnutého stavební spořitelnou, bankou nebo pobočkou zahraniční banky anebo zahraniční bankou v souvislosti s úvěrem ze stavebního spoření nebo s hypotečním úvěrem, a použitým na financování bytových potřeb, pokud se nejedná o bytovou výstavbu, údržbu ani o změnu stavby bytového domu nebo bytu ve vlastnictví podle zvláštního právního předpisu prováděnou v rámci podnikatelské a jiné samostatné výdělečné činnosti nebo pro účely pronájmu (Marková, 2006).

Bytovými potřebami pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) výstavba bytového domu, rodinného domu, bytu podle zvláštního právního předpisu nebo změna stavby,
- b) koupě pozemku, pokud na něm bude postavena stavba uvedená v písmenu a) s využitím úvěru na financování bytových potřeb, za předpokladu, že na pozemku bude zahájena výstavba bytové potřeby podle písmene a) do 4 let od okamžiku uzavření úvěrové smlouvy a koupě pozemku v souvislosti s pořízením bytové potřeby uvedené v písmenu c),
- c) koupě bytového domu, rodinného domu včetně rozestavěné stavby těchto domů nebo bytu, nebo bytu podle zvláštního právního předpisu,
- d) splacení členského vkladu nebo vkladu právnické osobě jejím členem nebo společníkem za účelem získání práva nájmu nebo jiného užívání bytu nebo rodinného domu,
- e) údržba a změna stavby bytového domu, rodinného domu nebo bytu ve vlastnictví podle zvláštního právního předpisu a bytů v nájmu nebo v užívání,

- f) vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů nebo vypořádání spoludědiců v případě, že předmětem vypořádání je úhrada podílu spojeného se získáním bytu, rodinného domu nebo bytového domu,
- g) úhrada za převod členských práv a povinností družstva nebo podílu na obchodní společnosti uskutečněná v souvislosti s převodem práva nájmu nebo jiného užívání bytu,
- h) splacení úvěru nebo půjčky použitých poplatníkem na financování bytových potřeb uvedených v písmenech a) až g).

Od základu daně z příjmů fyzických osob se odečítá úhrn úroků zaplacených z úvěru ze stavebního spoření a hypotečního úvěru ve zdaňovacím období. Přitom není rozhodující v jaké výši se na úhrnu podíleli jednotliví účastníci smlouvy o úvěru.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů přesně upravuje způsob uplatnění odpočtu. Je zde jednoznačně stanoveno, že v případě, že účastníky smlouvy o úvěru na financování bytových potřeb je více zletilých osob, uplatní odpočet buď jedna z nich, nebo každá z nich, a to rovným dílem. Současně je stanoveno, že jde –li o předmět bytové potřeby uvedený pod písmeny a) až c) a e), může být základ daně snížen pouze ve zdaňovacím období, po jehož celou dobu poplatník předmět bytové potřeby vlastnil a bytový dům, rodinný dům nebo byt ve vlastnictví v případě vlastnictví nebo změny stavby v době po nabytí právní moci kolaudačního rozhodnutí užíval ke svému trvalému bydlení nebo bydlení manžela, svých potomků, rodičů nebo prarodičů.

V roce nabytí vlastnictví však stačí, jestliže předmět bytové potřeby poplatník vlastnil ke konci zdaňovacího období. Úhrnná částka úroků, o které se snižuje základ daně ze všech úvěrů u poplatníků v téže domácnosti nesmí překročit 300 000 Kč. Zároveň je stanoveno, že při placení úroků jen po část roku nesmí nezdanitelná částka překročit 1/12 této maximální částky za každý kalendářní měsíc placení úroků (Marková, 2006).

6.3 Praktické příklady daňových úlev účastníka stavebního spoření

Příklad č. 1

Verze A – snížení základu daně o úroky z úvěru ze stavebního spoření

Pan Novák si provedl ve svém bytě stavební úpravy. Za tímto účelem si vzal úvěr ze stavebního spoření. V roce 2006 pan Novák splatil většinu úvěru a úroky ve výši 8 160 Kč. Stavební spořitelna zaslala potvrzení o splacení těchto úroků. Pan Novák je ženatý, má 2 děti školou povinné. Oba s manželkou vydělávají, ale dohodli se, že slevy na dani na vyživované osoby i nestandardní odpočty bude uplatňovat on. Jeho základ daně byl 238 645 Kč.

Úkol:

Zjistit výši základu daně z příjmů po snížení.

Pan Novák si může uplatnit zaplacené úroky z úvěru ze stavebního spoření jako nestandardní odpočet a jeho základ daně po snížení by pak vypadal takto:

Základ daně	238 645 Kč
Úroky z úvěru ze stavebního spoření	- 8 160 Kč
Základ daně po snížení	230 485 Kč
	<hr/>
Základ daně po snížení a zaokrouhlení	230 400 Kč

Základ daně pana Nováka po uplatnění odpočtu poklesne na 230 400 Kč.

Verze B – základ daně bez snížení o úroky z úvěru ze stavebního spoření

Pan Novák si provedl ve svém bytě stavební úpravy. Za tímto účelem si vzal úvěr ze stavebního spoření. V roce 2006 pan Novák splatil většinu úvěru a úroky ve výši 8 160 Kč. Stavební spořitelna zaslala potvrzení o splacení těchto úroků. Pan Novák je ženatý, má 2 děti školou povinné. Oba s manželkou vydělávají, ale dohodli se, že slevy na dani na vyživované osoby bude uplatňovat on. Jeho základ daně byl 238 645 Kč.

Úkol:

Zjistit výši základu daně z příjmů po snížení.

Základ daně po snížení o příslušné položky bude vypadat takto:

Základ daně	238 645 Kč
Základ daně po snížení	238 645 Kč
Základ daně po snížení a zaokrouhlení	238 600 Kč

Základ daně pana Nováka po úpravě činí 238 600 Kč.

Výsledky jsou pro větší názornost shrnuty v následující tabulce:

Tabulka 10

Verze A		Verze B	
Položky	Částka v Kč	Položky	Částka v Kč
základ daně	238 645	základ daně	238 645
úroky z úvěru ze stavebního spoření	-	úroky z úvěru ze stavebního spoření	- 8 160
základ daně po snížení	238 600	základ daně po snížení	230 485
základ daně po snížení a zaokrouhlení	238 600	základ daně po snížení a zaokrouhlení	230 400

Z tabulky 10 vyplývá, že je výhodnější verze B, kdy poplatník uplatňuje zaplacené úroky ze stavebního spoření jako nestandardní odpočet a z tohoto důvodu je i znatelný rozdíl v základech daně. Tento rozdíl činí $(238\,600 - 230\,400) = 8\,200$ Kč, což se téměř rovná výši zaplacených úroků.

Příklad č. 2

Verze A – základ daně s uplatněním nestandardního odpočtu pouze u manžela

Na základě potvrzení spořitelny by měl v roce 2006 zaplatit pan Vyskočil úroky z úvěru ze stavebního spoření na bytovou potřebu ve výši 36 903 Kč. Pan Vyskočil je ženatý, má 3 děti školou povinné. Oba s manželkou vydělávají, ale dohodli se, že slevu na dani na vyživované osoby i nestandardní odpočet bude uplatňovat on. Základ daně pana Vyskočila činí 480 000 Kč. Základ daně paní Vyskočilové je 180 000 Kč.

Úkol:

Zjistit výši daně z příjmů u obou manželů.

Základ daně pana Vyskočila po snížení o příslušné položky bude vypadat takto:

Základ daně	480 000 Kč
Úroky z úvěru ze stavebního spoření	- 36 903 Kč
Základ daně po snížení	443 097 Kč
<hr/>	
Základ daně po snížení a zaokrouhlení.....	443 000 Kč
Daň	96 988 Kč
Slevy na dani	
poplatník	- 7 200 Kč
děti	(3 * 6 000) = - 18 000 Kč
<hr/>	
Daň po slevě	71 788 Kč

Daň z příjmů pana Vyskočila činí 71 788 Kč.

Základ daně paní Vyskočilové po snížení o příslušné položky bude vypadat takto:

Základ daně	180 000 Kč
Základ daně po snížení	180 000 Kč
	<hr/>
Základ daně po snížení a zaokrouhlení.....	180 000 Kč
Daň	$14\,544 + (19\% \text{ z } 58\,800) = \dots\dots\dots 25\,716 \text{ Kč}$
Slevy na dani	
poplatník	- 7 200 Kč
	<hr/>
Daň po slevě	18 516 Kč

Daň z příjmů paní Vyskočilové činí 18 516 Kč.

Verze B – snížení základu s uplatněním nestandardních odpočtů u obou manželů

Na základě potvrzení spořitelny by měl v roce 2006 zaplatit pan Vyskočil úroky z úvěru ze stavebního spoření na bytovou potřebu ve výši 36 903 Kč. Pan Vyskočil je ženatý, má 3 děti školou povinné. Oba s manželkou vydělávají. Podle dohody bude slevu na dani na 2 děti uplatňovat pan Vyskočil, na 1 dítě paní Vyskočilová. Úroky z úvěru ze stavebního spoření oba manželé uplatní na polovinu. Základ daně pana Vyskočila činí 480 000 Kč. Základ daně paní Vyskočilové je 180 000 Kč.

Úkol:

Zjistit výši daně z příjmů u obou manželů.

Pan Vyskočil si může uplatnit polovinu zaplacených úroků z úvěru ze stavebního spoření a odpočet na 2 děti jako slevu na dani. Jeho základ daně po snížení by pak vypadal takto:

Základ daně.....	480 000,00 Kč
Úroky z úvěru ze stavebního spoření	- 18 451,50 Kč
Základ daně po snížení	461 548,50 Kč
<hr/>	
Základ daně po snížení a zaokrouhlení.....	461 500 Kč
Daň	61 212 + (32 % ze 130 300) = 102 908 Kč
Slevy na dani	
poplatník	- 7 200 Kč
děti	(2 * 6 000) = - 12 000 Kč
<hr/>	
Daň po slevě.....	83 708 Kč

Daň z příjmů pana Vyskočila činí 83 708 Kč.

Paní Vyskočilová si uplatňuje také polovinu z úroků na úvěr ze stavebního spoření a odpočet na 1 dítě v podobě slevy na dani. Její snížený základ daně vypadá takto:

Základ daně.....	180 000,00 Kč
Úroky z úvěru ze stavebního spoření	- 18 451,50 Kč
Základ daně po snížení	161 548,50 Kč
<hr/>	
Základ daně po snížení a zaokrouhlení.....	161 500 Kč
Daň	14 544 + (19 % z 40 300) = 22 201 Kč
Slevy na dani	
poplatník	- 7 200 Kč
dětí	(1 * 6 000) = - 6 000 Kč
<hr/>	
Daň po slevě.....	9 001 Kč

Daň z příjmů paní Vyskočilové činí 9 001 Kč.

Výsledky jsou pro větší názornost shrnuty v následující tabulce:

Tabulka 11

Verze A			Verze B		
Položky	Částka v Kč		Položky	Částka v Kč	
	manžel	manželka		manžel	manželka
základ daně	480 000	180 000	základ daně	480 000	180 000
úroky z úvěru ze stavebního spoření	-36 903	-	úroky z úvěru ze stavebního spoření	-18 451,50	-18 451,50
základ daně po snížení	443 097	180 000	základ daně po snížení	461 548,50	161 548,50
základ daně po snížení a zaokrouhlení	443 000	180 000	základ daně po snížení a zaokrouhlení	461 500	161 500
daň z příjmů FO	96 988	25 716	daň z příjmů FO	102 908	22 201
slevy na dani	-25 200	-7 200	slevy na dani	-19 200	-13 200
daň po slevě	71 788	18 516	daň po slevě	83 708	9 001

Z tabulky 11 vyplývá, že pro tuto manželskou dvojici je výhodnější verze A, ve které jsou úroky z úvěru ze stavebního spoření jako nezdánitelná položka a slevy na dani na všechny vyživované osoby uplatněny u manžela, rozdíl na zaplacených daních dosahuje částky $(83\,708 + 9\,001) - (71\,788 + 18\,516) = \mathbf{2\,405\,Kč}$. Tento jev je způsoben progresivními daňovými sazbami, které platí v České republice pro daň z příjmů fyzických osob.

7 ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ A DAŇOVÁ ZVÝHODNĚNÍ

7.1 Právní úprava životního pojištění

Životní pojištění je upraveno zákonem č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů a zákonem č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě.

7.1.1 Charakteristika životního pojištění

Životní pojištění kryje rizika ohrožující zdraví a životy lidí. V rámci tohoto pojištění se uplatňují výplaty pojistných plnění v případě pojistných událostí, které se dotýkají života pojištěných osob nebo jiných osob. Životní pojištění spojuje jedinečným způsobem myšlenku bezpečnosti a spoření. Umožňuje chránit sebe i své blízké přinejmenším finančně proti různým rizikům a zároveň výhodně investovat do budoucnosti. Hlavní myšlenkou životního pojištění je tedy bezpečnost pro pojištěného a jeho rodinné příslušníky a bezpečnost jeho naspořené kapitálu a jeho zúročení.

Toto spojení se nevyskytuje u žádné jiné formy spoření a právě to dělá z životního pojištění jedinečný nástroj rozumného zajištění do budoucna. Tento aspekt má v dnešní nejisté době klíčový význam pro každého z nás. V praxi existuje mnoho podob pojistných druhů, z tohoto důvodu je snahou státu daňově zvýhodnit pouze pojistné produkty životního pojištění, které představují „spoření na stáří“ a mohou být určitým doplněním důchodového pojištění. Z toho vyplývá, že se daňová zvýhodnění dotýkají pouze soukromého životního pojištění. Soukromé životní pojištění představuje pojištění pro případ dožití nebo pro případ smrti nebo dožití nebo na důchodové pojištění.

7.1.2 Smlouva o životním pojištění

Ve smlouvě o životním pojištění si účastník životního pojištění (pojištěný) určí výši pojistné částky, od které se odvíjí výše pojistného placeného pojištěným. Dále je ve smlouvě uvedena pojistná doba (doba, po kterou je pojištěný pojištěn) a riziko, proti kterému se účastník pojišťuje.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů stanovuje základní podmínky, které musí smlouva splňovat, aby mohlo být pojistné odečteno od daňového základu. Mezi ně patří

především to, že smlouva musí být uzavřena minimálně na 5 let a pojištěný ji musí uzavřít minimálně do věku 60 let. Zákon též stanoví, že ze smlouvy nelze vybírat vytvořenou kapitálovou hodnotu, pokud tak pojištěný učiní, musí částky nárokované na odpočet dodat.

Pro tyto všeobecné platné podmínky se vymezují následující pojmy:

- *pojistník*: fyzická nebo právnická osoba, která uzavřela pojistnou smlouvu
- *pojištěný*: fyzická osoba, na jejíž život nebo zdraví se pojištění vztahuje
- *oprávněná osoba*: fyzická nebo právnická osoba, které v důsledku pojistné události vznikne právo na pojistné plnění
- *obmyšlený*: fyzická nebo právnická osoba určená pojistníkem, které vznikne právo na pojistné plnění v případě smrti pojištěného
- *pojistná událost*: nahodilá skutečnost označená ve smlouvě, se kterou je spojen vznik povinnosti pojišťovny poskytnout pojistné plnění
- *pojistné plnění*: pojistná částka nebo důchod, které jsou podle pojistné smlouvy vyplaceny, nastane-li pojistná událost
- *počátek pojištění*: okamžik, kterým vzniká pojišťovně povinnost vyplatit pojistné plnění v případě pojistné události a pojistníkovi povinnost platit pojistné
- *pojistné období*: časové období, za které je placeno běžné pojistné
- *konec pojištění*: okamžik skončení platnosti

7.1.3 Pojistná událost

- smrt pojištěného
- dožití se sjednaného konce pojištění pojištěným
- přiznání zproštění od placení pojistného pojistníkovi
- závažné onemocnění pojištěného chorobou specifikovanou ve zvláštních pojistných podmínkách
- uznání plné invalidity pojištěného pojišťovnou, za podmínek stanovených ve zvláštních pojistných podmínkách

Výše pojistné částky a pojistného plnění

Výše pojistné částky je hodnota pojištěných věcí, kterou si stanoví klient sám. Tato částka potom určuje maximální výši plnění pojišťovny. Znamená to, že čím je pojistná částka vyšší, tím více peněz vyplácí pojišťovna v případě pojistné události. Na druhou stranu ale pojistná částka zvyšuje roční pojistné. Výše pojistného je odvozena od výše pojistné částky, dále závisí na vstupním věku, na zdravotním stavu pojištěného a dalších specifických podmínkách, které pojišťovna požaduje.

Pojistné, které pojištěný platí může být ve smlouvě sjednáno jako:

- pojistné jednorázové – je zapláceno najednou při uzavření pojistné smlouvy
- běžné pojistné – placeno opakovaně, vždy na počátku dohodnutých období (měsíčně, čtvrtletně, pololetně, ročně)

Rizika životního pojištění

V životním pojištění jsou kryta dvě základní rizika:

- riziko smrti – toto riziko je primárně základním rizikem, proti kterému se pojištěný chce chránit, přesněji proti jeho dopadům na jeho okolí, tedy na rodinu, na jeho nejbližší. Pod pojmem riziko smrti je chápána jakákoli smrt, ať již nastane úrazem, nemocí nebo stářím organismu.
- riziko dožití – obecně je pod pojmem riziko dožití chápána snaha vytvořit dostatečnou finanční rezervu, která bude v budoucnu nějak využita.

V současné době životní pojištění různými způsoby kombinuje tato dvě rizika, přičemž do krytí bývají zahrnuta ještě další rizika (invalidita, úraz apod.)

7.2 Klasifikace životního pojištění

7.2.1 Běžné formy pojištění

Pojištění pro případ smrti

Toto pojištění se vyskytuje ve dvou formách:

- a) pohřební pojištění – pojištění sjednané na pojistnou částku odpovídající výdajům spojených s pohřbem.
- b) obecné pojištění pro případ smrti – pojištění, které se sjednává na vyšší pojistné částky než pohřební pojištění. Toto pojištění plní jednak úlohu pohřebního pojištění a jednak nákladů dalších, spojených např. s placením dědické daně a výplaty ve prospěch pozůstalých. Pojištění může mít charakter trvalého či dočasného pojištění.
 - *trvalé* – pojistná částka je vyplacena vždy a musí se proto vytvořit rezerva. Není sjednáno na určitou dobu a pojistná částka bude vyplacena pouze v případě smrti. Cílem tohoto druhu pojištění je krytí nákladů, které souvisejí s úmrtím a dále se zabezpečením rodiny.
 - *dočasné* – pojistná částka je vyplacena pouze v případě smrti pojištěného, a to pokud k ní dojde v průběhu pojistné doby. Na konci pojištění není vyplacena žádná částka. Tento druh pojištění je sjednán na dobu určitou. Pojištění je často využíváno v souvislosti s úvěry na nemovitosti, kde sjednaná částka potom nahrazuje dluh pojištěného.

Pojištění pro případ dožití

Pojištěný platí jednorázově nebo běžně pojistné a při dosažení sjednaného dne v pojistné smlouvě obdrží pojistné plnění ve sjednané výši. V této základní podobě se pojištění pro případ dožití vyskytuje pouze sporadicky, častěji se využívá odvozených druhů, a to důchodového pojištění a tzv. věnového pojištění a sdružených druhů pojištění.

Důchodové pojištění

Důchodové pojištění je vlastně pojištění na dožití se sjednaného věku s postupnou výplatou pojistné částky.

V rámci důchodového pojištění se uskutečňuje výplata různých druhů důchodů:

- starobní
- invalidní
- sirotčí
- vdovský, vdovecký
- důchod rodičů
- důchod druha a družky
- důchod sourozenců

Věnové pojištění

Jde o druh pojištění pro případ dožití, které se sjednává na dožití finančně závislé osoby (např. dítěte). Pojistné plnění se vyplácí v případě dožití pojištěné osoby určitého věku (plnoletost, sňatek, ukončení školních studií apod.).

Smíšené životní pojištění

Toto životní pojištění je kombinací pojištění pro případ dožití a pojištění pro případ smrti. Pojišťovna se zavazuje vyplatit sjednanou pojistnou částku ve sjednaný den v případě, že se pojistník tohoto dne dožije, a v případě, že se pojistník tohoto dne nedožije pak jde pojistné plnění ve stejné výši v den smrti ve prospěch osoby, kterou pojistník sám určil. V rámci smíšeného pojištění lze obvykle připojistit úrazové pojištění a invalidní připojištění.

Úrazové pojištění

Úrazové pojištění zahrnuje výplatu pojistného plnění v případě, že v důsledku úrazu dojde k přechodnému nebo trvalému tělesnému poškození nebo smrti pojištěného. V úrazovém pojištění se sjednávají pojistné částky pro:

- trvalé následky úrazu
- dobu nezbytného léčení (bývá shodná s dobou pracovní neschopnosti)
- smrt následkem úrazu

7.2.2 Moderní formy pojištění

Univerzální životní pojištění

Úpravou smíšeného životního pojištění vzniklo univerzální životní pojištění. Jde o pružné pojištění, které umožňuje pojištěným různými způsoby přizpůsobovat rozsah pojistné ochrany svým momentálním finančním možnostem. Pojištěný může kdykoli během platnosti pojistné smlouvy modifikovat pojistnou částku a dobu výplaty této částky v závislosti na svých potřebách a finančních možnostech, může dočasně zastavit placení pojistného a opět ho obnovit nebo zaplatit dodatečně jednorázově pojistné.

Univerzální životní pojištění se skládá ze dvou základních složek:

- spoření – výplata pojistné částky patří dožití se daného věku
- riziková složka – výplaty pojistných plnění v případě smrti, úrazu, invalidity apod.

Obě tyto složky se vedou odděleně a pojímají se odlišným způsobem. Riziková složka je považována za základní složku a spořivou složku může pojištěný ve výjimečných případech dočasně zrušit.

Investiční životní pojištění

Investiční životní pojištění je rezervotvorné pojištění, které se sjednává pro případ smrti nebo dožití. Jeho základní odlišnost od klasického životního pojištění spočívá v rozdílném investování prostředků klienta. Celé investiční riziko dopadá na klienta, neboť rozhoduje, do které oblasti chce své prostředky investovat. Pojistné plnění je určeno tržní cenou podílových jednotek klienta v investičním fondu. Této formy využívají především klienti, kteří kromě životního pojištění hledají vyšší výnosový potenciál. Pojišťovna negarantuje žádnou minimální míru výnosnosti, pouze minimální pojistnou částku pro případ smrti. Výnos plně závisí na úspěšnosti zvoleného investičního fondu. Podmínkou je, aby pojišťovna byla napojena na schopnou investiční skupinu.

7.3 Daňové aspekty životního pojištění

7.3.1 Uplatnění daňových výhod

Nárok na uznání nezdanitelných částek ze základu daně prokazuje pojištěný (fyzická osoba) jako poplatník finančnímu úřadu smlouvou o soukromém životním pojištění a potvrzením pojišťovny o pojistném zaplaceném pojištěným jako poplatníkem na soukromé životní pojištění za uplynulé zdaňovací období. Potvrzení je vystavováno na jednotném formuláři schváleném Ministerstvem financí České republiky a je klientům, kteří splňují podmínky pro daňové zvýhodnění ze soukromého životního pojištění, rozesláno jednotně počátkem následujícího roku.

7.3.2 Daňové zvýhodnění fyzických osob

Pojištěný, který je zároveň pojistníkem, může na základě pojistné smlouvy uzavřené mezi ním a pojišťovnou odečíst od základu daně z příjmu za zdaňovací období (kalendářní rok) zaplacené pojistné na soukromé životní pojištění, maximálně však v úhrnu 12 000 Kč, a to i v případě, že má uzavřeno více smluv s více pojišťovnami.

Pojištěný může platit pojistné na soukromé životní pojištění běžně i jednorázově. V takovém případě se jednorázové pojistné rozpočítá po letech za celou dobu trvání pojištění, přičemž nezáleží na tom, kdy bylo v průběhu roku sjednáno.

7.3.3 Daňové zvýhodnění zaměstnavatelů

Pojistné, které zaměstnavatel platí na soukromé životní pojištění zaměstnance za zdaňovací období nebo jeho část, je nákladem snižujícím základ daně z příjmů zaměstnavatele, a to maximálně do výše 8 000 Kč za toto zdaňovací období.

Tabulka 12: Příklady úspor na dani zaměstnavatele

Příklady úspor na dani u zaměstnavatele		
sazba daně z příjmů právnických osob	příspěvek zaměstnavatele na pojistné za daný rok	daňová úspora zaměstnavatele za daný rok
24 %	3 600 Kč	864 Kč
	6 000 Kč	1 440 Kč
	8 000 Kč	1 920 Kč
	12 000 Kč	1 920 Kč

7.3.4 Daňové zvýhodnění zaměstnanců

Pojistné zaplacené zaměstnavatelem za zaměstnance na jeho soukromé životní pojištění je osvobozeno od daně z příjmů fyzických osob maximálně do výše 12 000 Kč ročně. Tuto výhodu může zaměstnanec využít u všech zaměstnavatelů, které má, čímž se daňová výhoda zvyšuje.

Tabulka 13: Příklady úspor na dani zaměstnanců *

Příklady úspor na dani zaměstnanců *				
měsíční zdanitelná mzda	hrubá roční mzda před odpočty	sazba daně z příjmů fyzických osob	daňová úspora v daném roce	
			roční pojistné	
			12 000 Kč	6 000 Kč
8 000 Kč	96 000 Kč	12 %	1 440 Kč	720 Kč
10 000 Kč	120 000 Kč	12 %	1 440 Kč	720 Kč
15 000 Kč	180 000 Kč	19 %	2 280 Kč	1 140 Kč
20 000 Kč	240 000 Kč	25 %	3 000 Kč	1 500 Kč
25 000 Kč	300 000 Kč	25 %	3 000 Kč	1 500 Kč
30 000 Kč	360 000 Kč	32 %	3 840 Kč	1 920 Kč
40 000 Kč	480 000 Kč	32 %	3 840 Kč	1 920 Kč

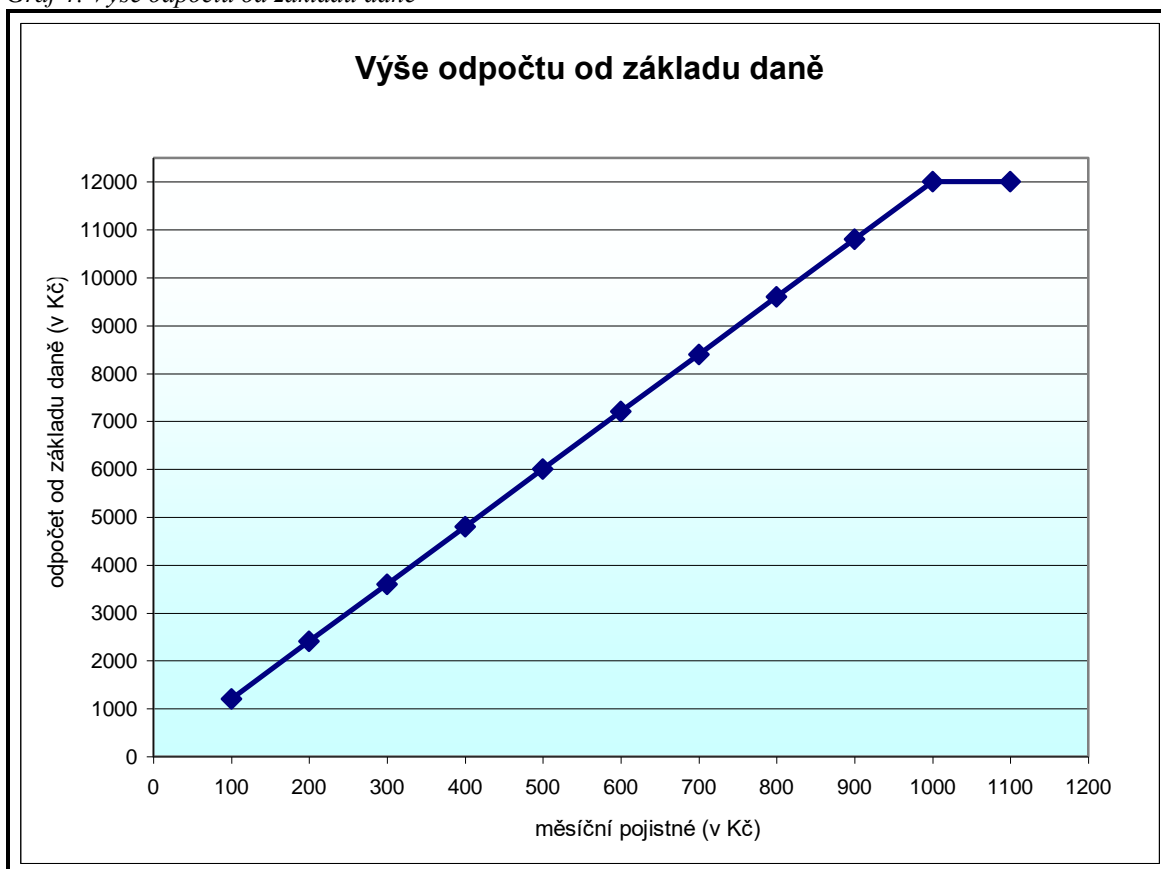
*hodnoty v tabulce jsou vypočteny pro zaměstnance snižujícího základ daně pouze o základní odpočet

Výše odpočtu od základu daně v závislosti na výši příspěvku

Tabulka 14: Výše odpočtu od základu daně v závislosti na výši příspěvku

Měsíční pojistné klienta	Odpočet od základu daně
100 Kč	1 200 Kč
200 Kč	2 400 Kč
300 Kč	3 600 Kč
400 Kč	4 800 Kč
500 Kč	6 000 Kč
600 Kč	7 200 Kč
700 Kč	8 400 Kč
800 Kč	9 600 Kč
900 Kč	10 800 Kč
1 000 Kč a více	12 000 Kč

Graf 4: Výše odpočtu od základu daně

7.3.5 Nedodržení podmínek životního pojištění

Při nedodržení podmínek soukromého životního pojištění z důvodu zániku pojištění nebo dodatečné změny doby trvání pojištění nárok na uplatnění odpočtu nezdanitelné části základu zaniká. Pojištěný je pak povinen za zdaňovací období, ve kterém k této skutečnosti došlo, podat daňové přiznání a v něm jako příjem uvést částky, o které mu byl v příslušných letech základ daně snížen z důvodu zaplaceného pojistného.

7.4 Platná právní úprava nezdanitelných částek základu daně

Nezdanitelná částka z důvodu platby životního pojištění

Od základu daně za zdaňovací období lze odečíst poplatníkem zaplacené pojistné ve zdaňovacím období na jeho soukromé životní pojištění podle pojistné smlouvy uzavřené mezi poplatníkem jako pojistníkem a pojištěným v jedné osobě a pojišťovnou, která je oprávněna k provozování pojišťovací činnosti na území České republiky podle zvláštního právního předpisu za předpokladu, že výplata pojistného plnění (důchodu nebo jednorázového plnění) je ve smlouvě sjednána až po 60 měsících od uzavření smlouvy a současně nejdříve v kalendářním roce, v jehož průběhu dosáhne poplatník věku 60 let, a u pojistné smlouvy s pevně sjednanou pojistnou částkou pro případ dožití navíc za předpokladu, že pojistná smlouva s pevně sjednanou pojistnou částkou pro případ dožití pojistnou dobou od 5 do 15 let včetně má sjednanou pojistnou částku alespoň na 40 000 Kč a pojistná smlouva s pevně sjednanou pojistnou částkou pro případ dožití s pojistnou dobou nad 15 let má sjednanou pojistnou částku alespoň na 70 000 Kč.

U důchodového pojištění se za sjednanou pojistnou částku považuje odpovídající jednorázové plnění při dožití. V případě jednorázového pojistného se zaplacené pojistné poměrně rozpočítá na zdaňovací období podle délky trvání pojištění s přesností na dny.

Maximální částka, kterou lze odečíst za zdaňovací období, činí v úhrnu 12 000 Kč, a to i v případě, že poplatník má uzavřeno více smluv s více pojišťovnami. Při nedodržení těchto podmínek z důvodu zániku pojištění nebo dodatečné změny doby trvání pojištění nárok na uplatnění odpočtu nezdanitelné části základu daně zaniká a příjmem podle § 10 ve zdaňovacím období, ve kterém k této skutečnosti došlo, jsou částky, o které byl poplatníkovi v příslušných letech z důvodu zaplaceného pojistného základ daně snížen, s výjimkou pojistných smluv, u nichž nebude vyplaceno pojistné plnění nebo odbytné a zároveň rezerva nebo kapitálová hodnota pojištění bude převedena na novou smlouvu soukromého životního pojištění splňující podmínky pro uplatnění nezdanitelné části základu daně (Marková, 2006).

Na riziková pojištění stejně jako na pojistné zaplacené za riziková připojištění se daňová úleva nevztahuje.

7.5 Praktický příklad daňových úlev účastníka životního pojištění

Zaměstnanec A

Měsíční hrubá mzda tohoto zaměstnance činí 13 500 Kč.

varianta bez uplatnění příspěvku na životní pojištění

Roční hrubá mzda.....	(12 * 13 500) =	162 000 Kč
SP.....		- 12 960 Kč
ZP		- 7 290 Kč
		<hr/>
Základ daně.....		141 750 Kč
Základ daně po zaokrouhlení		141 700 Kč
Daň	14 544 + (19 % z 20 500) =	18 439 Kč
Slevy na dani		
poplatník		- 7 200 Kč
		<hr/>
Daň po slevě		11 239 Kč

varianta s uplatněním příspěvku na životní pojištění

Roční hrubá mzda.....	(12 * 13 500) =	162 000 Kč
SP.....		- 12 960 Kč
ZP		- 7 290 Kč
Nezdanitelné částky		
životní pojištění		- 12 000 Kč
		<hr/>
Základ daně.....		129 750 Kč
Základ daně po zaokrouhlení		129 700 Kč
Daň	14 544 + (19 % z 8 500) =	16 159 Kč
Slevy na dani		
poplatník		- 7 200 Kč
		<hr/>
Daň po slevě		8 959 Kč

Rozdíl zjištěných daní: 11 239 - 8 959 = 2 280 Kč

Zaměstnanec B

Měsíční hrubá mzda tohoto zaměstnance činí 27 000 Kč.

varianta bez uplatnění příspěvku na životní pojištění

Roční hrubá mzda.....	(12 * 27 000) =	324 000 Kč
SP.....		- 25 920 Kč
ZP		- 14 580 Kč
		<hr/>
Základ daně.....		283 500 Kč
Základ daně po zaokrouhlení		283 500 Kč
Daň	33 012 + (25 % z 65 100) =	49 287 Kč
Slevy na dani		
poplatník		- 7 200 Kč
		<hr/>
Daň po slevě		42 087 Kč

varianta s uplatněním příspěvku na životní pojištění

Roční hrubá mzda.....	(12 * 27 000) =	324 000 Kč
SP.....		- 25 920 Kč
ZP		- 14 580 Kč
Nezdanitelné částky		
životní pojištění		- 12 000 Kč
		<hr/>
Základ daně.....		271 500 Kč
Základ daně po zaokrouhlení		271 500 Kč
Daň	33 012 + (25 % z 53 100) =	46 287 Kč
Slevy na dani		
poplatník		- 7 200 Kč
		<hr/>
Daň po slevě		39 087 Kč

Rozdíl zjištěných daní: 42 087 - 39 087 = 3 000 Kč

Porovnání rozdílů zjištěných daní:

2 280 Kč100 %

3 000 Kč x %

$$x = (3\,000 : 2\,280) * 100$$

$$x = 132 \%$$

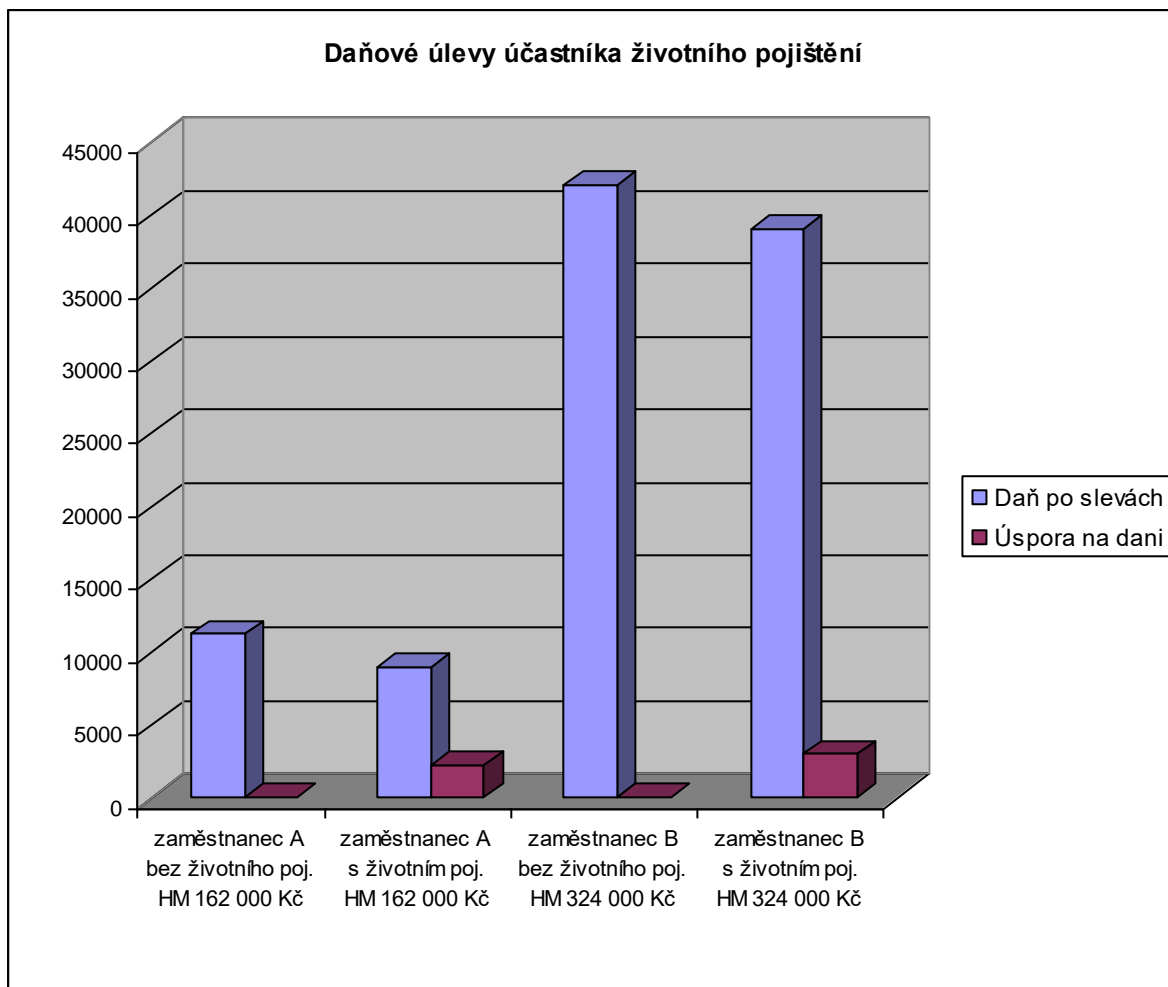
Výše daňové úlevy se zvýšila o **32 %** (132 - 100).

Je zjevné, že se s rostoucí mzdou při uplatnění shodných odpočtů zvyšuje finanční daňová úleva, kterou placení životního pojištění přináší. U poplatníka, s vyššími příjmy, je výhodnější vzhledem k poměrně značným daňovým úsporám přispívat si na životní pojištění, než tyto peněžní prostředky odvádět na daních.

Tabulka 15: Praktický příklad daňových úlev účastníka životního pojištění

Daňové úlevy účastníka životního pojištění				
	Zaměstnanec A roční hrubá mzda – 162 000 Kč		Zaměstnanec B roční hrubá mzda – 324 000 Kč	
	bez příspěvku na životní pojištění	s příspěvkem na životní pojištění	bez příspěvku na životní pojištění	s příspěvkem na životní pojištění
daň po slevách	11 239 Kč	8 959 Kč	42 087 Kč	39 087 Kč
úspora na dani	0 Kč	2 280 Kč	0 Kč	3 000 Kč

Graf 5

8 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo podat ucelený pohled účastníka kapitálového pojištění na jednotlivé oblasti tohoto pojištění, dále popsat za jakých podmínek a jakým způsobem lze v současné době využívat penzijní připojištění se státním příspěvkem, životní pojištění a stavební spoření k daňovým zvýhodněním fyzických osob. Stavební spoření, penzijní připojištění a životní pojištění se staly v posledních letech velmi oblíbenými způsoby, jak ukládat a dobře zhodnocovat finanční prostředky. Všechny tři výše uvedené druhy spoření poskytují pro fyzické osoby zajímavé možnosti z hlediska daňového zatížení. Tyto výhody lze shrnout do těchto bodů:

- státní příspěvek
- výnos je zdaněn srážkovou daní ve výši 15 % až v okamžiku výplaty – to je výhodnější než stejně vysoká sazba daně, sražená u termínovaného vkladu při každém připsování úroků
- možnost zapojení zaměstnavatelů do zabezpečení zaměstnanců s podobnými daňovými úlevami
- vklady klientů jsou pojištěny ze zákona a dávají klientovi jistotu pevného a nezdaněného výnosu, dostupného úvěru a různých slev a výhod

Jedním z cílů práce bylo posoudit daňové dopady těchto forem spoření. Daňové úspory v rámci penzijního připojištění a životního pojištění tkví v tom, že zaměstnanec (FO) i zaměstnavatel, který zaměstnanci na tyto produkty částečně přispívá, namísto aby jeho ohodnocení promítl ve zvýšení hrubé mzdy, si mohou tyto příspěvky odečíst ze svého základu daně.

Dalším daňovým aspektem je fakt, že tyto produkty jsou využívány v oblasti tzv. daňové optimalizace. Výše daňové úspory je odvozena od daňového pásma, ve kterém se každá fyzická osoba na základě zákona o dani z příjmů nachází. Do jednotlivých pásem je poplatník zařazen na základě výše daňového základu. V České republice existuje systém progresivního zdanění, a zde vyvstává možnost, že s využitím odpočtů jednotlivých produktů kapitálového pojištění dojde k poklesu základu daně v takové míře, že se daňové pásmo sníží a tím i procento zdanění.

U penzijního připojištění mají všichni účastníci tohoto připojištění možnost snížit si základ daně z příjmů až o 12 000 Kč ročně. U stavebního spoření si mohou fyzické osoby snížit svůj daňový základ díky zaplaceným úrokům z řádného nebo překlenovacího stavebního úvěru. Maximální výše částky je stanovena na 300 000 Kč za rok. U životního pojištění si mohou účastníci na základě pojistné smlouvy uzavřené mezi nimi a pojišťovnou odečíst od základu daně z příjmů za zdaňovací období zaplacené pojistné, maximálně však v úhrnu 12 000 Kč.

Nelze však čekat, že na těchto třech formách spoření lze zbohatnout, pokud pro někoho bohatství představuje tučné konto v bance. Kdo však s pojmem bohatství spojuje bydlení v hezkém vlastním bytě nebo rodinném domku, zvýšení životního standardu v důchodovém věku, aniž by si musel přivydělávat nebo myšlenku spoření a bezpečnosti, tomu tyto formy spoření pomohou.

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. VANČUROVÁ, A. *Daňový systém*. 7. rozšíř. vyd. Praha: Nakladatelství VOX, 2004. ISBN 80-86324-42-7.
2. ŠULC, J. *Penzijní přípojištění*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0772-1.
3. MARKOVÁ, H. *Daňové zákony*. 14. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1581-3.
4. KOL. AUTORŮ. *Životní pojištění*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0146-4.
5. *Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů*
6. *Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, ve znění pozdějších předpisů*
7. *Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů*
8. *Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů*
9. *Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů*

Sekundární údaje z prospektů, katalogů a propagačních materiálů jednotlivých finančních institucí

Internetové stránky:

URL: www.ing.cz

URL: www.sepnet.cz

URL: www.fincentrum.idnes.cz

URL: www.finance.cz

URL: www.hvp.cz

10 SEZNAM PŘÍLOH

- I. Smlouva o penzijním připojištění se státním příspěvkem
- II. Návrh na uzavření smlouvy o stavebním spoření
- III. Smlouva o životním pojištění